

विक्रान्त

N:o 1/1962

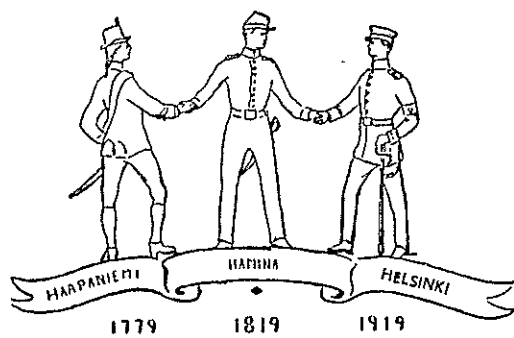
Suomen
Marsalkka
Mannerheimin
Kadettisäätiö

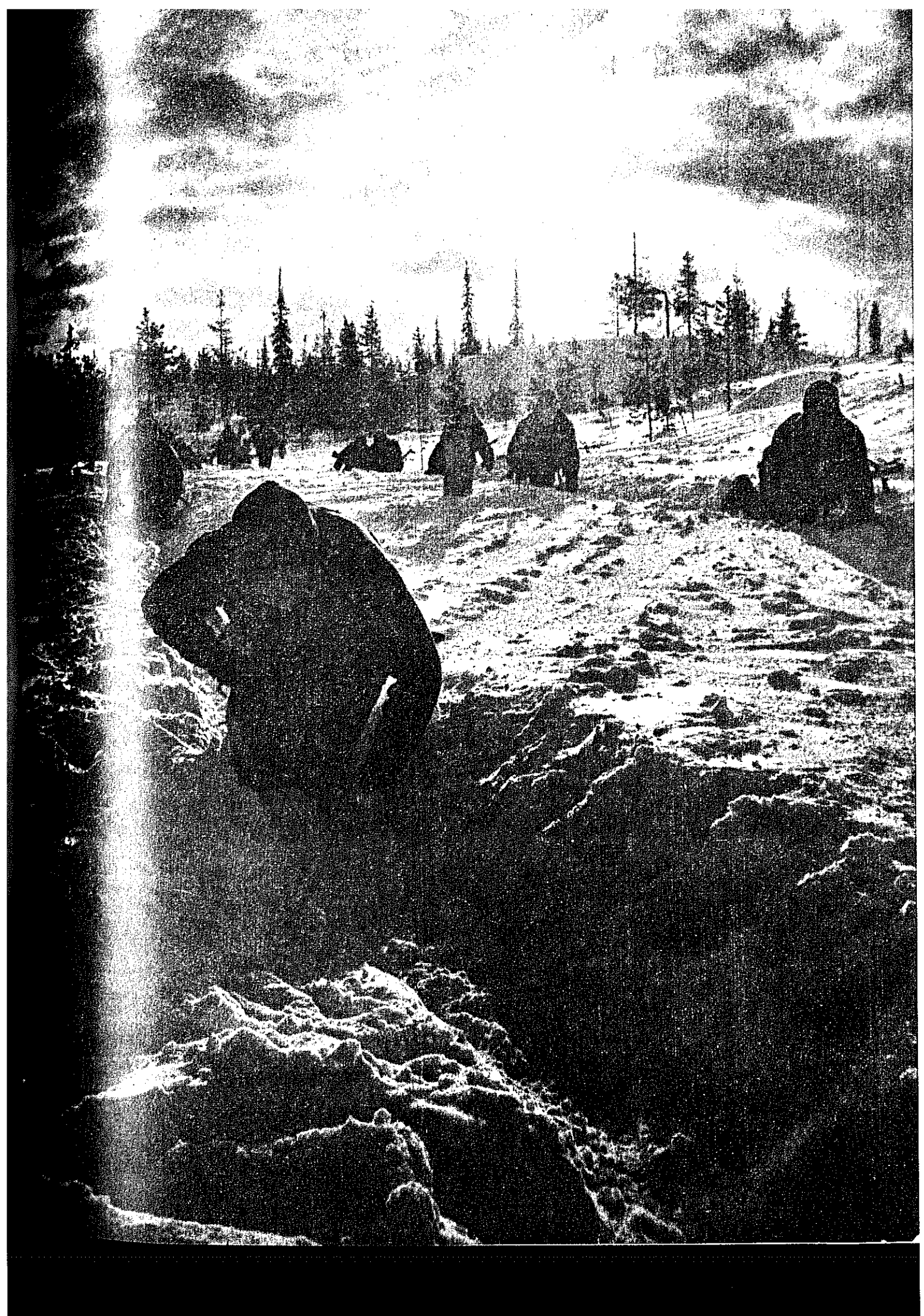
TUKEKAA KADETTIKUNNAN
AVUSTUSTOIMINTAA:

- lahjoittamalla Suomen Marsalkka Mannerheimin Kadettisäätiölle
- käyttämällä Kadettikunnan adresseja
- käyttämällä Kadettikunnan omia joulukortteja.

Adresseja sekä kutsu- ja pöytäkoritteja on saatavana kadettipiirien sihteereiltä ja Kadettikunnan toimistosta Helsingistä os. Fredrikinkatu 16. A. 11.

Vyötti miekan vyötärölle Lupeellensa kylkiraudan

Teollisuus suomalaisessa yhfeiskunnassa

Osmo A. Viio
maisteri

Eräs kansainvälisesti suoritettu teollisuusväestön asennetutkimus on osoittanut, että teollisuuden piirissä työskentelevän väestön keskuudessa Suomessa suhtaudutaan kaikkein kielteisimmin teollisuuteen ja sen mukanaan tuomiin teknillisiin uudistuksiin.

Syyt tähän teollisuudelle nurjamieliseen suhtautumiseen ovat ajallisesti kaukaa haettavissa. Niitä historian "kivirekiä", joita nykyinen teollisuutemme joutuu perässään laahaamaan, ovat mm torpparilaitos, kansalaissota ja metsäteollisuutemme alkuvaiheisiin kieltämättä liittyneet epäkohdat, jotka loivat kansan keskuudessa puunjalostusteollisuudelle riistäjän mainetta. Samea, tunnepohjainen herraviha on tekijä, joka on edelleen otettava huomioon teollisuuden suhteita muuhun yhteiskuntaan tarkasteltaessa. Ankara, huonosti suomea osaava ja holhoava patruuna on syvälle iskostunut suomalaiseen kansansieluun kapitalistin perikuvana eikä tätä käsitystä hälvennä suinkaan historiallinen kirjallisuutemmekaan; viimeisin malliesimerkki on Väinö Linnan "Täällä pohjantähden alla"-kirjassa. Monet viimeaikaiset sosiologiset tutkimukset ovat osoittaneet, että juuri tämäntapaiseen perusainekseen nojautuu se ns traditionaalinen poliittinen radikalismi, kommunismi, jota niin paljon meidän maassamme on. Tätä taustaa kuvaa mainiosti Axel Solitander kirjassaan "Puunjalostus ja yleinen mielipide":

"Vasta ajan perspektiivi on tehnyt mahdolliseksi nähdä tehtävän koko laajuudessaan. Niin kauan kuin itse työ kesti ja laskettiin tulevan suurteollisuuden perustaa, kiinnitettiin sekä teollisuudessa että sen ulkopuolella huomiota vain välittömiin päämääriin, esteisiin, vaikeuksiin ja ristiriitoihin. Jokainen katsoi, kuten aina, omaa etuaan ja kullakin oli useimmiten täysi työ omissa huolissaan. Ei ollut lainkaan hämmästyttävää, että metsänomistajat valittivat tulleen sorreituksi metsäkaupoissa tai että työläiset valittivat pitkää työtä ja kurjia asuntoja tai teollisuusmiehet tappioita, vararikkoja ja hallinnon alaisena olemista, sillä kaikessa tässä oli perää, kaikki tämä oli todellisuutta, ja tämä todellisuus oli määräävä näkökäsityksille ja mielipiteille. Mutta samanaikaisesti

näiden ja muiden vaivojen ja vastusten kanssa puunvienti kasvatti kuitenkin vuosittain säännöllisesti, syksyisin metsäkaupoissa, talvisin hakkuisissa sekä keväisin ja kesäisin uitoissa ja muussa kuljetuksessa, kantorahojen sekä työpalkkojen ja kuljetusmaksujen muodossa tuloja ja säästörahoja kerroksen toisensa jälkeen. Ja näiden turvin, välistä tosin miltei huomaamatta, hyvinvointi lisääntyi, ostokyky kasvoi, valtion ja kuntien talous parani, sivistys kohosi. Tämä kaikki tapahtui ilman tottumusta ja epätasaisesti, kahnauksin ja hankauksin, mutta kuitenkin mentiin eteenpäin uutta aikaa kohti. Vasta vuoden 1918 jälkeen kyettiin täysin havaitsemaan niiden muutosten merkitys, jotka teollistuminen oli aiheuttanut maan taloudelle. Silloin olisi pitänyt myös tarkistaa käsitykset puunjalostuksen merkityksestä. Näin ei kuitenkaan käynyt, kaikista havaintoesimerkeistä huolimatta, eikä sitä ole täysin tapahtunut edes tähän päivään mennessä, mikä luultavastikin on johtunut eräästä toisesta meille ominaisesta seikasta, jota on jo aikaisemmin kosketeltu. Teollistuminen alkoi nimittäin kansallisesti katsoen kansan suurelle enemmistölle vieraisa merkeissä. Useimmat niistä ovat jo hävinneet, mutta ne ovat kuitenkin ulottaneet vaikutuksensa niin pitkälle eteenpäin ajassa, että maan suurteollisuuden tunnistaminen sanan varsinaisessa mielessä kansalliseksi teollisuudeksi on sen johdosta viivästynyt."

Tämäntapainen on se tausta, jota nykyaikaisen teollisuuden on yritettävä käyttää ja mahdollisuuksien mukaan muuttaa. Nykyaikainen demokratia vaatii, että myös työntekijät itse hyväksyvät teollisuuden ja vielä mieluummin, että he olisivat sille myötämielisiä. Työväestöllä on suuri poliittinen voima maassamme, ja se voi tätä voimaa käyttää monella eri tasolla aina korkeimpia portaita myöten. Maissa, joista meidän kivirekemme puuttuvat, voidaan aivan toisella tavalla suunnitella teollisuuden tulevaisuutta koko kansan parhaaksi. Malliesimerkkiä tästä ei tarvitse etsiä kuin lahden toiselta puolelta Ruotsista, jossa teollisuus tunnetaan koko yhteiskunnan omaksi asiaksi.

Ja kuitenkin välittömästi tai välillisesti jo yli

puolet Suomen kansasta syö nimenomaan teollisuuden leipää. Me olemme hyvin nopean teollistumisen tiellä ja paluuta tuskin enää on. Maamme teollisuudella on tosin vanhat perinteet aina 1600-luvulle saakka, mutta vasta muutamat viime vuosikymmenet ovat olleet todellista yhteiskunnan muuttumista teollisuusyhteiskunnaksi. Jos otamme vertauskohteiksi USA:n, Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Englannin, niin vuodesta 1938 lähtien Suomessa on teollisuuden nousu ollut USA:n jälkeen suurin; jos otamme lähtövuodeksi 1951, niin silloin Suomi ohittaa USA:nkin. Kehitys on nähtävissä myös väestön elinkeinorakenteessa. Kun maamme vielä vuonna 1938 oli maatalousmaa, jonka väestöstä yli puolet sai elantonsa maa- ja metsätaloudesta, niin nyt on olemassa kolme suunnilleen yhtä suurta ryhmää, maa- ja metsätalous, teollisuus ja palveluselinkeinot. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Ruotsissa on maa- ja metsätalouden osuus alle 20 %, Yhdysvalloissa vain 8 %. Suomi on vielä useihin maihin verrattuna jäljessä teollistumisessa, mutta me olemme ilmeisesti hyvää vauhtia etenemässä. Teollisuuden rakenteen

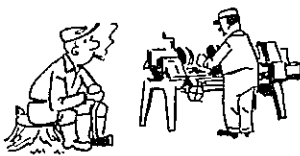
dollisuudet palvelusammateille. Elintason nousuun on edelleenkin ainoa keino teollisuuden tuottavuuden lisääminen.

Suomi on siis hyvää vauhtia muuttumassa teollisuusmaaksi ja samalla kohoaa elintasomme. On paljon ihmisiä, jotka pitävät teollistumista onnettomuutena, mutta heidän tulee aina muistaa, että teollistuminen ja elintason kehitys kulkevat käsi kädessä, näin, ehkä paradoksaalista kylläkin, myös maatalousväestön ja palveluselinkeinojen kohdalla. Kumpi sitten on onnellisempi olotila, entinen maatalousyhteiskunta vai nykyinen kaupunkivaltainen teollisuuskuulttuuri, se jääköön käsittelemättä. Muistettakoon kuitenkin, että nykyiseen teolliseen yhteiskuntaan kuuluu olennaisena piirteenä myös sosiaalisen turvallisuuden periaate, joka ilmenee mm keski-ään jyrkkänä nousuna viime vuosien kuluessa.

Yhteiskuntamme rakenteen nopea muuttuminen ei tule käymään kitkattomasti kaikkein taloudellisine ja poliittisine seurauksineen. Ajateltakoonpa vain niitä poliittisia muutoksia, joita aiheutuu itsenäisen talonpoikaisväestön vaihtuessa tehtaan

Kansantaloutemme kokonaistyöllisyys ammattiaseman mukaan

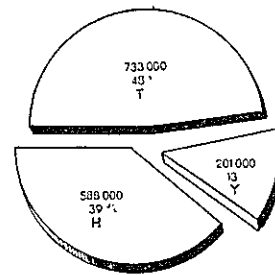
Työntekijät
T

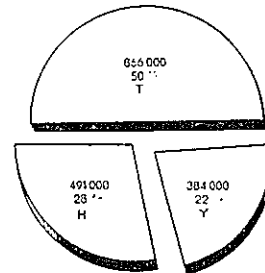
Toimihenkilöt
Y

Yrittäjät
H

1938

1959

(Taloustieto r.y.)

Vuosina 1938—59 työntekijöiden määrä nousi 18 % ja toimihenkilöiden määrä 87 %. Työpanoksessa on siten tapahtunut voimakas

toimihenkilövaltaistuminen. "Yrittäjät" ryhmän sisältö kuvataan tarkemmin taulussa "kansantaloutemme kokonaistyöllisyys elinkeinoittain".

muuttumisen ja mm automaation ansiosta teollisuuden työvoimantarve kuitenkin vähitellen hidastuu tai peräti pysähtyy, kuten on tapahtunut esim USA:ssa. Tällöin tulee suurimmaksi elinkeinoryhmäksi ns palveluselinkeinot, jotka vuonna 1960 muodostivat 56 % USA:ssa. On kuitenkin otettava huomioon, että teollisuus edelleenkin säilyy peruselinkeinona, joka puolestaan luo mah-

työläisiksi. Kuitenkin muuttumisprosessia voidaan helpottaa, jos kaikki yhteiskuntaluokat tajuavat tuon prosessin syyt ja nimenomaan sen seuraukset. Tässä mielessä teollisuuden on itse tehtävä valistustyötä, yritettävä poistaa teollisuudesta vallitsevia virheksityksiä ja annettava tilalle tosiasioita.

Suurta huomiota herättäneessä kirjassaan "60-

luvun sosiaalipolitiikka" valtiotieteen tohtori Pekka Kuusi kirjoittaa teollistumisen henkisistä edellytyksistä maassamme:

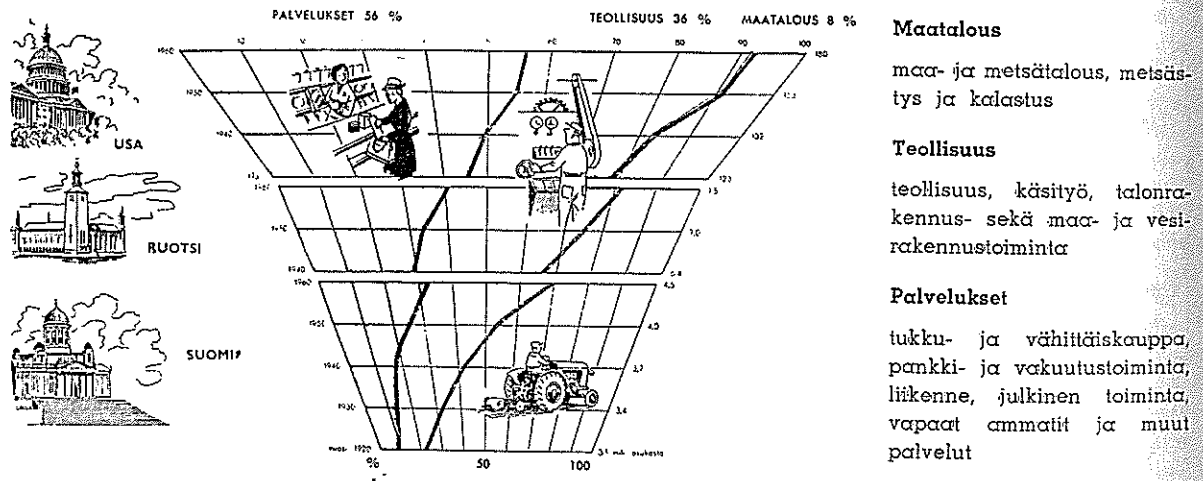
"Yleisiä edellytyksiä 60-luvun teollistumiskauden maassamme niin muodoin on. Henkiset edellytykset sen sijaan näytävät yhä riittämättömiltä. Teollistamistahtomme on yhä tänään sukupolvisen ajatuspinttymien kahlehtima. Nämä ajatuspinttymät estävät meitä ymmärtämästä nykyaikaisen yhteiskunnan perusuonnetta kansalaisten yhteisenä yrityksenä ja teollisuuden asemaa tämän yrityksen tuotannollisena ytimenä. Nämä ajatuspinttymät estävät meitä ymmärtämästä taloudellisen kasvun perusuonnetta yhteiskuntarakenteen pysyvänä muuttajana.

Kansantalouden toiminta on länsimaissa kehittyntynyt suurimittaiseksi yhteistyöksi kuluttajien, yrittäjien ja julkisen vallan edustajien kesken. Vaikka valtiovallan ohjaava ote onkin muodostunut tässä yhteistyössä yhä hallitsevammaksi, silti kansantalous nojaa yksityiseen yritteliäisyyteen. Valtiovallan ohjaama ns puitetalous voikin menestyä vain, jos siinä kannattaa yrittää. Teollisuus-

den ekspansio voi toteutua vain, jos teollisuuden kannattaa laajentaa. Teollisuuden tuottama voitto on siis yhäkin kasvun kovin kannustin."

On varsin ilmeistä, että seuraavien vuosien ja seuraavan vuosikymmenen kuluessa maamme tulee kokemaan vilkkaan teollistumisen kauden, jonka seurauksena sekä yhteiskuntarakenteessamme että elintasossamme tapahtuu suuria muutoksia. Talouselämämme on valmistautunut näihin muutoksiin ja nyt on myös kartoitettu niitä sosiaalipoliittisia tehtäviä, joita muuttuneet olosuhteet vaativat ja ennenkaikkea sallivat. Pullonkaula onkin vallan toisaalla, kansamme valtaosan henkisessä asennoitumisessa talouselämän kulkua kohtaan. Kansalaistemme tiedot kansantaloudesta eivät ole sillä tasolla, jota nykyaikaisen teollistuneen demokraattisen valtion tehokas hoito vaatisi. Nyt vaadittaisiin uutta asennoitumista opetuslaitoksen, kansalaiskasvatuksen, järjestöjen ja jopa teollisuuden omassakin piirissä. Talouselämän "pelin" kitkaton kulku edellyttää, että kaikki pelaajat tuntevat pelin säännöt, se lienee perusvaatimus.

Elinkeinoelämämme muuttuva rakenne

Työvoiman keskinäisen jakautumisen kehitys Suomessa, Ruotsissa ja USA:ssa
(Taloustieto r.y.)

Teknillisen kehityksen synnyttämä muutosten vyöry on uudistanut yhteiskuntamme elinkeinorakennetta tuntuvalla tavalla. Tällä hetkellä Suomi ei ole enää maatalousvaltainen maa, vaikka maatalous sivuelinkeinoineen onkin vielä jonkin aikaa suurin elinkeino. Suomi on useimpiin muihin maihin verrattuna jäljessä teollistumiskehityksessään. Sen maa- ja metsätalouteen kuuluvan väestön osuus (n. 46 % v. 1950) on kansainvälistä mittapuuta käyttäen poikkeuksellisen suuri. Vastaava osuus Ruotsissa ja Tanskassa on vain n. 15—25 %. Kuitenkin ovat molemmat viimeksi mainitut meitä täydellisemmin

omavaraisia maataloustuotteiden osalta ja Tanskan viennistä on lisäksi suuri osa maataloustuotteita.

Maamme teollisuuden kasvu on viime vuosikymmeninä ollut kuitenkin varsin nopeaa. Teollisuudesta toimeentulonsa saavien määrä on kaksinkertaistunut vuosien 1920—50 välisenä aikana. Teollisuuden suhteellinen osuus maamme kokonaistyövoimasta kasvaa edelleen voimakkaasti. Automaatioon siirtyminen ja atomien energian hyväksikäyttö vaikuttavat kuitenkin ennen pitkää siten, että ihmistyövoiman suhteellinen kasvu teollisuudessa hidastuu, jopa pysähtyy. Ns palveluelinkeinot näyttävät sitävastoin muodostuvan ihmistyövoimaltaan suurimmaksi elinkeinoryhmäksi.

O Gripenberg

professori

suomalaisen sotilaiden varhaisimmista varusteista

Professori,
tekniikan tohtori
O Gripenberg
on vapaa-aikojen
harrastuksensa
perehtynyt
erittäin tarkoin
suomalaisten
joukkojen
entsaikaiseen
varustukseen ja
sotilaslippuihin.
Kylkiraudalla on
ollut ilo saada
julkaistavakseen
osa hänen
tutkimustensa
tuloksista.
Kirjoitussarjan
ensimmäinen osa
käsittelee
1500-lukua,
jolloin
Ruotsi-Suomen
armeijassa
palveli
ensi kerran
suomalaisia
yksiköitä.
Tarkoituksena
on seuraavissa
numeroissa käsitellä
suomalaisen sotilas-
virkapuvun
kehityksen myöhäi-
sempiä vaiheita,
jotta saisimme
kokonaiskuvan
tämästä mielen-
kiintoisesta ja
julkisuudessa vähän
käsitellystä kehitys-
sarjasta.

Kustaa Vaasaa, Erik XIV:a ja Juhani III:a on kutsuttu Suomen sotilaitoksen luojaiksi. Heidän aikaansa so 1500-lukua, on myös muissakin suhteissa pidetty historiamme murroskautena. Tällöin-
hän keskiaikaisesta Ruotsi-Suomesta kehittyi kansallisvaltakunta kaikkine siihen liittyvine ilmiöineen. Juuri tällä vuosisadalla käydyt sodat asettivat Suomen, ehkäpä ensimmäisen kerran erityisesti valokeilaan. Maastamme muodostui merkittävä sotilaallinen tukikohta.

Juhanin tultua Suomen herttuaksi ryhtyikin hän määrätietoisesti organisoimaan Suomen oloja yleensä ja tällöin myös puolustusvoimiamme. Tästä lähtien voimmekin jo puhua puhtaasti suomalaisista joukko-osastoista.

On siis luonnollista, että jos tahdomme tutkia suomalaisten sotilaiden varhaisimpia varusteita on huomio kohdistettava juuri 1500-luvun oloihin. Mutta ennen kuin ryhdymme käsittelemään otsoikoitua aihetta on syytä luoda katsaus silloisten sotavoimiamme kokoonpanoon.

Kustaa Vaasaa edeltäneellä ajalla ei Ruotsi-Suomessa ollut muita sotavoimia kuin rälssin ratsumiehet, linnojen huovit sekä talonpoikain nostoväki. Kuningas oivalsi kuitenkin, että hän näiden voimien turvin ei pystyisi taistelemaan ulkonaisia vihollisia vastaan. Tästä syystä hän ryhtyi pestamaan palkkasotureita, niin hyvin ratsu-, jalka- kuin laivaväkeäkin. Näistä joukoista aiheutui kuitenkin ajanmittaan vaikeuksia, joten koti-
maisten joukkojen osuutta oli pyrittävä lisäämään.

Merkittävämpiin tuloksiin varsinkin meikäläisten puolustusvoimien suhteen päästiin kuitenkin vasta Juhanan tultua Ruotsi-Suomen kuninkaaksi. Tällöin olivat puolustusvoimiamme muodostetut seuraavalla tavalla:

Ratsuväki:

1. aateliston varustamia
2. perintö- ja kruununhalojen asettamia
3. pestattuja vapaaehtoisia
4. pakolla otettuja

Jalkaväki:

1. pestattuja vapaaehtoisia
2. pakolla otettuja.

Mainittakoon vielä, että kun Pontus de la Gardie v 1580 tuli suomalaisten joukkojen komentajaksi oli näitä yhteensä 6 jalkaväen ja 3 ratsuväen lippukuntaa.

Joukkojen vahvuus oli esim v 1589 yhteensä 5.773 miestä, joista 554 kuului meriväkeen. Vuodelta 1593 kertovat asiakirjat suomalaista jalkaväkeä olleen 4.300 miestä ja ratsuväkeä 1.811 miestä.

Kun nyt pyrimme selvittämään näiden joukkojen varusteita, havaitsemme, että lähdetiedot ovat varsin hajanaisia; ja niukkoja. Edessämme on ikäänkuin palapeli, josta useimmat osat puuttuvat. Jotta näissä oloissa voisimme saada jonkunlaisen yleiskuvan on meidän myös tutkittava oloja muissa maissa ja tällöin varsinkin naapurimaassamme Ruotsissa. Missä määrin meikäläiset va-

rusteet olivat viimeksimainittujen kaltaisia on osittain selvittämättä, mutta erässä kohdin on kuitenkin ilmeisesti ollut yhdenmukaisuutta.

Kun pyrimme hakemaan vastausta kysymykseen millaisia olivat 1500-luvun sotilasvarusteet on välttämätöntä pitää mielessä, että pukeutuminen, joka juuri nykypäivinä lähinnä antaa leimansa sotilaille ei vielä ollut kehittynyt yhtenäiseksi. Varsinainen sotilaspuku — univormu — tuli, kuten tunnettua, käytäntöön vasta 1600-luvun viimeisillä vuosikymmenillä.

Synä yhtenäisyyden puutteeseen voidaan luetella useampia tekijöitä. Kosketeltakoon tässä kuitenkin ainoastaan yhtä, nimittäin tuliaseita. Tämähän oli vielä siksi kehittämätön, ettei pyssyn luoti yleensä pystynyt lävistämään silloisia metallisia suojavarusteita. Millainen suojapuvun alla oleva kangaspuku oli väriltään ja kuosiltaan oli siis toisarvoinen kysymys, johon ei ollut aihetta kohdistaa sen suurempaa huomiota ainakaan metallista suojapukua käytettäessä.

Mutta tällaiset metallivarusteet olivat kalliita, joten jo yksin tästä syystä niitä ei kaikille joukoille voitu hankkia. Kangaspuvut olivat niinmuodoin jo yksin taloudellisista syistä välttämättömät ja muodostavatkin oman lukunsa 1500-luvun sotilasvarusteissa. Mutta koska tuliaseen kantama ei ylittänyt ihmisen näköpiiriä, ei puvuille tarvinnut asettaa samanlaisia vaatimuksia kuin tänään.

Kangaspuvut

Se seikka että nk univormu tuli käytäntöön vasta 1600-luvun lopulla ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö jo paljon aikaisemmin olisi esiintynyt yhdenmukaisesti puettuja sotilasryhmiä. Niinpä keskiajan Euroopasta tunnetaan useampia tällaisia tapauksia. Tosin tällöin aina olivat kyseessä pienet joukko-osastot.

Samantapaisia esimerkkejä voimme myös löytää Ruotsi-Suomesta. Niinpä Kustaa Vaasan henkivartiosto nk drabantit olivat yhtenäisesti puettuja. Näiden puku kuitenkin vaihteli sikäli, että se esimerkiksi vuonna 1540 oli tehty sinisestä englantilaisesta kankaasta, mutta pari vuotta myöhemmin käytettiin jälleen tarkoitukseen valkoista kangasta.

Yhtenäisistä puvuista puheenollen mainittakoon vielä Erik XIV kruunaustilaisuus. Siellä esiintyi esimerkiksi eräs 900 ratsua käsittävä lippue yhtenäisesti puettuna. Kankaiden väreinä mainitaan: sininen, valkoinen, keltainen ja punainen — luultavasti ryhmittäin — koska toisesta 200 ratsun lippueesta mainitaan, että näillä oli punaiset vaatteet.

Kuten tunnettua saivat sotilaat näihin aikoihin palkkansa osittain rahana osittain kankaina. Tällöin vaihteli kankaiden laatu, väri ja määrä riippuen sotilaan asemasta ja arvosta.

Emme kuitenkaan vielä voi puhua sotilaspuvun johdonmukaisesta yhdenmukaistamisesta, vaikkapa toisinaan mentiin niinkin pitkälle, että kankaat

jaettiin sotilaille valmiiksi leikattuina, joten pukumallikin tuli yhtenäiseksi.

Viimemainittuun toimenpiteeseen oli ryhdytty sen tähden, että näin toivottiin estettävän sotilaiden keinottelu sotilaspukutarkoituksiin saaduilla kankailla myymällä ne edelleen siviilikäyttöön.

Joskaan meillä ei ole varmoja tietoja nimenomaan suomalaisten sotilaiden käyttämistä pukumalleista on kuitenkin säilynyt — jopa melko runsaastikin — merkintöjä sotilaskankaittemme laaduista ja väreistä. Niinpä Pylkkänen kertoo mm seuraavaa:

”Kangaspalkakseen sotamiehet saivat yleensä 6 kyynärää englanninverkaa, jonka väri vaihteli. Niinpä 1541 jaettiin Viipurin linnassa harmaansinistä, punaista, sinistä ja tuhkanväristä englanninverkaa, kun taas suurin osa Turun linnan niideistä sai vihreätä ja seuraavana vuonna punaista englanninverkaa...” myöhemmin puettiin jalkaväki kotimaiseen turunverkaan. 1552 Henrik Klaunpoika Horn kuittasi 1821 kyynärää 3 korttelia turunverkaa käytettäväksi H.M. sotaväen palkkukseen. Tästä määrästä oli 861,5 kyynärää mustaa, 528 kyynärää tuhkanväristä, 293,5 kyynärää harmaata ja 138 kyynärää punaista. 1553 lokakuussa annettiin Kankaisten Henrik Klaunpojalle Pohjois-Savon jalkaväkeä varten 520 kyynärää punaista, tuhkanväristä, ruskeata ja harmaata turunverkaa.”

Pylkkänen toteaa edelleen, että suurin osa sotilaiden pukukankaista oli näihin aikoihin väriltään punaista. Joukkomme ovat niinollen tarjonneet varsin värikkään näyn.

Tuntuu kuitenkin siltä kuin yllä kosketeltujen kankaiden jakelu lähinnä olisi kohdistunut vuosipalkkaisiin sotilaisiin, joiden enemmistö on linnojen nihtejä.

Myös meriväelle jaettiin valtion varastoista pukukankaita. Väriltään tuntuvat nämä olleen sinisiä tai harmaita, viimeksimainitut nähtävästi sarkaa.

Sotilaille jaettujen kankaiden määrästä kertoo jälleen Viljanti, että nihdit yleensä saivat noin 3,5 metriä miestä kohti, josta 1/3 englantilaista ja loput brabantilaista. Ulkomaiset palkkasoturit saivat kuitenkin huomattavasti enemmän, aina 7 metriin miestä kohti.

Millaisia olivat sitten kuosiltaan nämä 1500-luvun kankaista valmistetut sotilaspuvut. Mainittiin jo, että mitään ehdottomasti varmoja yksityiskohtaisia tietoja nimenomaan suomalaisten kohdalta ei ole säilynyt. Eräät vanhat asiakirjat tuntuvat kuitenkin viittaavan siihen, että ainakin pyssymiehet olisivat käyttäneet nk pluderhousuja ehkäpä myös osittain muukin jalkaväki. Tätä käsitystä vahvistavat myös eräät säilyneet vanhat kuvat ja piirrookset, joihin tuonnempana palataan.

Valtaosa jalkaväestä, joka koostui talonpojista, lienee kuitenkin käyttänyt omia kotoisia vaatteitaan. Näin oli ainakin vuosisadan lopulla. Niinpä vuonna 1589 Suomen käskynhaltija Leijonhufvud kirjoitti Satakunnan ja Pohjanmaan voudeille

pyytäen heitä hankkimaan talonpojilta sarkaa, kenkiä ja lampaannahkoja. Viimeksimainittuja tarvittiin turkkeihin, joita sotilaat talvisin käyttivät.

Mutta koska kirjalliset merkinnät sotilaittemme pukumalleista ovat varsin niukkoja on meidän, saadaksemme jonkunlaisen käsityksen kuosista, lähdeettävä tarkastamaan edellämainittuja kuvasarjoja. Tosin nämä koskevat lähinnä Ruotsin oloja, mutta koska Ruotsin ja Suomen sotajoukot olivat yhteiset, voimme olettaa, että meillä käytetyt pukunallit suurin piirtein olivat samoja kuin Ruotsissakin.

Kuten jo alussa mainittiin käytettiin, varsinkin vuosisadan alussa melko runsaasti ulkomaisia palkkasotureita. Nämä, jotka suurelta osalta olivat saksalaista perua, kulkivat omassa maassaan nimellä Landsknechte, joka nimitys on tullut miltei yleiseksi palkkasoturitermiksi. Näiden vaatetus — josta on säilynyt lukuisia selostuksia ja piirroksia — muodostaa aivan oman ja omalaatuisen luvun koko pukuhistoriassa. Katsellessamme näitä pukukuvia (Kuva 1) emme voi olla ihmettelemättä

Kuva 1
Unterwaldenin kanttonin
palkkasoturi

miten tällainen tekele on voinut syntyä ja ennen muuta miten se on soveltunut käytettäväksi sotilaan pukuna. Ei tosiaan ole ihme, että tällaisen puvun käyttäjä tarvitsi enemmän kangasta kuin meikäläinen nihti. Ei liioin tarvitse ihmetellä, että tämäläinen kuosi, joka luultavasti ainakin osittain oli syntynyt karskien palkkasotureiden

itsekorostuspyrkimyksestä, herätti sekä huomiota että arvostelua.

Mutta kaikesta kirjoittelusta huolimatta levisi kuosi kaikkiin yhteiskuntakerroksiin, aina kuningasta myöten ja pysyi vallassa tosin vähitellen hillitympänä aina vuosisadan loppuun asti.

Kun puhumme sotilaiden varusteista, emme kuitenkaan yksin voi keskittyä pukuun, vaan on myös kosketeltava muita välineitä, jotka ovat omiaan antamaan leiman sotilaan ja sotajoukon ulkoasulle.

Kuvasta 1 ilmeneekin eräs tällainen väline, joka juuri 1500-luvulla ratkaistiin varsin omalaatuisella tavalla. Näemmehän, että lippu, jota sotilas pitää, on valtavan suuri ja edelleen, että hän tästä huolimatta pitää sitä yhdellä kädellä. Tämä tuntuu hämmästyttävälle, mutta saa selityksensä osittain siitä, että lippukangas, joka oli nk sindrelliä, so eräänlaista silkkikangasta, nähtävästi oli hyvin ohutta ja kevyttä ja toisaalta taas siitä, että lyhyen lipputangan alapäähän oli kiinnitetty raskas lyijykuula, joka auttoi lipun tasapainoittamista.

Merkittävää on myös, että 1500-luvun lippu ei suinkaan ollut yksin paraativäline, vaan myös ja ehkä ennen muuta erittäin tarpeellinen sotilaallinen varuste, jota käytettiin tiedotus- ja komentovälineenä. Tähän viittaa myös lipunkantajan alkuperäinen saksankielinen nimitys, joka oli Fahenschwänger eikä niinkuin myöhemmin Fahnenträger.

Kiitos erään 1500-luvun lopulta säilyneen laskun on meillä varsin yksityiskohtaiset tiedot monesta tämän ajan suomalaisestakin lipusta. Niinpä eräs Arwedh (tai Ambrosius) Hindrichssonin komennossa oleva Savon lippue noin 1580-luvulla kantoi lippua, jonka pituus oli $9\frac{1}{4}$ kyynärää (noin 5,5 metriä). Lippu oli kokoonpantu 7 mustasta ja 7 keltaisesta vaakasuorasta kaistasta (Underdänigt betänkande).

Tämä lipputyyppe menetti kuitenkin 1600-luvulla vähitellen merkityksensä. Sitä mukaa kuin tuliaseet kehittyivät ja niiden käyttö lisääntyi kävi taistelulentä yhä laajemmaksi samalla kun ruudinsavu teki näkyväisyyden huonoksi. Merkinantovälineeksi ei lippu enää soveltunut.

Vuosisadan sotilasvarusteita voimme edelleen tutkia, eräiden nähtävästi Kustaa Vaasan itsensä laadituttamien nk Uskonpuhdistustaulujen avulla. Nämä taulut, jotka valmistuivat 1540-luvulla, käsittävät kokonaisen sarjan värillisiä kuvia. Näissä näkyvä jalkaväki (kuva 2) esittää luultavasti niitä ulkomaalaisia palkkasotureita, joita kuningas kutsui Ruotsiin vuosina 1527—28 ja jotka myös osallistuivat Dacketaisteluihin. Tätä olettamusta eivät tue ainoastaan nihtien puvut, vaan myös heidän aseistus.

Ratsumiehet ainakin kuvan etualalla olevat, lienevät sen ajan ruotsalaisia ylimyksiä. Näkyväthän takarivissä itse kuninkaan tunnetut parrakkaat kasvot.

Tosin eivät nämä kuvat nimenomaan esitä suomalaisia sotilaita, mutta antanevat silti käsityksen

siitä minkälaisia näkyjä myös Suomessa voitiin näihin aikoihin tavata.

Ratsumiehistä puheenollen — joihin tuonnempana palaamme — mainittakoon tässä pari sanaa nk osinratsastajista. Näitähän oli Suomessa mel-

kaulus, rinta- ja selkähaarniska sekä näiden lisäksi vielä käsivarsi- ja reisisuojukset. Hän on siis kuninkaan itsensä luoman termin mukaan ”Parhaiten varustettu” kuten upseerin olla piti.

Kuva 4 esittää taas samaan sarjaan kuuluvaa

Kuva 2
Kustaa Vaasan sotureita

koinen määrä. Ne olivat kuten tunnettua huoveja, jotka opettivat kuninkaan hevosia. Heidän pukunsa olivat omaa luokkaansa nk ”leikattuja” (sovitettuja?) pukuja, nähtävästi erikoisräätelien valmistamia. Kangasta jota oli väriltään kahdenlaista nimittäin mustaa ja vihreätä jaettiin varsin runsaasti, noin 6,5 m päällyskangasta miestä kohti ja tämän lisäksi vielä lähes 5 m vihreää vuorikangasta. Edelleen annettiin vielä 4 säämiskänahkaa. Arvellaan, että näilläkin ratsumiehillä olisi ollut pludermalliset housut (Viljanti, Gustav Vasas ryska krig.)

Saadaksemme monipuolisemman kuvan varusteista on vielä syytä tarkastella paria Erik XIV henkilökohtaisesti laatimaa piirrosta. Niitä on kaikkiaan 39 kpl, ja ne on laadittu ilmeisesti kuninkaan viimeisinä elinvuosina hänen ollessaan vuosina 1574—1577 vankina Örbyhus’issa.

Tässä ei kuitenkaan ole mahdollista lähteä lähemmin analysoimaan erillisiä kuvia, todettakoon ainoastaan, että tuntuu varsin otaksuttavalta, että kuningas on tahtonut kuvata oman hallituskautensa kotimaisia sotilaita varustettuina hänen silloin antamien ohjeiden mukaisesti. Niinpä kuvassa 3 oleva hilparia pitävä sotilas (upseeri) on esitetty ”täydellisin nihtivarustein” so kypärälakki,

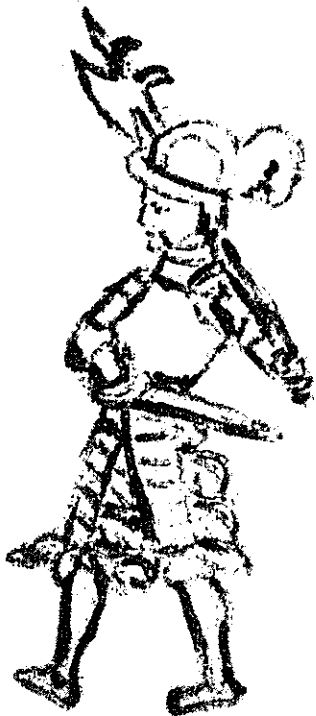
ratsumiestä. Hänellä on kädessään peitsi (glaven) ja yllään täydellinen haarniskapuku kaikvine sen eri osineen, näyttääpä siltä kuin hänellä olisi sekä säärisuojukset että rautaiset jalkineet. Hevosella ei tosin ole mitään suojarusteita, mutta suitset ovat ajan tavan mukaan rautasuomuilla vahvistetut. Näin varustettu ratsumies vastaa täysin Erik XIV v 1561 antamaa määräystä.

Tällaisten varusteiden hankkiminen oli kuitenkin sekä vaikeata että kallista, joten siihen pystyi vain rajoitettu määrä puolustusvoimista. Näin olivat kuitenkin varustettuina mm Erik XIV oma hovilippu sekä osa sen ajan aatelislipustosta ja ilmeisesti myös osa suomalaisiakin.

Taistelutunnukset

Edellisestä on käynyt ilmi, että mitään varsinaisia kansallisia sotilaspukuja näihin aikoihin ei käytetty. Nk suojarahvut (haarniskat) taas olivat, kuten tuonnempana tulemme toteamaan malliltaan yleiseurooppalaisia. Toisaalta on selvä, että omien miehien eroittaminen vihollisesta oli sodassa, joka suurelta osalta käytiin lähitaisteluna, erittäin tärkeitä. Tästä syystä on aiheellista kysyä miten tämä oli mahdollista. Vastauksena tähän on aluksi mainittava, että varsinkin Ruotsi-Suomen armei-

jassa ainoastaan suhteellisen pieni osa joukoista käytti täydellistä haarniskaa. Useimmilla olivat joko kädet tai sääret suojapeitteestä vapaana, jolloin samaan joukkoon kuuluvat sotilaat voivat käyttää yhtenäisen väristä kangasta jossain näissä

Kuva 3
Upseeri nihtivarusteissa

kehon osissa. Niinpä olikin varsin tavallista, että kangaspuvun esim oikea tai vasen hiha tai housunlahe olisi muusta puvusta poikkeavaa mutta samaan joukkoon kuuluville yhtenäistä väriä. Tämän lisäksi käytettiin myös muita tunnuksia kuten vyö- tai olkapääsiteitä. Edelleen käytettiin kypäreissä ja lakeissa monenlaisia koristeita kuten linnunsulkia, oravan- ja ketun häntiä ym. Esimerkkinä mainittakoon, että Erik XIV sodassa 1561 — joka suurelta osalta käytiin suomalaisin joukoin Klas Hornin johdolla — määräsi kuningas tunnuksille keltaisen värin. Tämä ei kuitenkaan tullut miksikään pysyväksi kansallisväriksi, sillä jo syksyllä 1564 määrättiin käytettäväksi punaista ja vuonna 1565 taas vihreää väriä.

Tärkeimpinä taistelutunnuksina on näihin aikoihin kieltämättä pidettävä lippuja. Niitä käytettiinkin hyvin runsaasti, keskimäärin yksi kutakin sataa miestä kohti ja näihin tuli usein ainakin joku kansallinen leima. Niinpä Juhana III aikana pyrittiin Ruotsi-Suomen armeijassa keltaisen riskin johdonmukaiseen käyttöön.

Suojapuvut

Edellä esitetystä on käynyt ilmi, että Erik XIV aikana käytti sekä jalka- että ratsuväki ainakin

jossain määrin rautaisia suojapukuja. Näin oli myös ollut Kustaa Vaasan aikaan, niinpä hän eräässä kirjeessään vuodelta 1555 erikoisesti alleviivaa että myös jalkaväelle oli hankittava haarniskoja. Hän korostaa tätä tarvetta sanomalla, että hankintaa on hoidettava: "efter deras yttersta magt". Mutta, kuten jo mainittiin, rautaisten suojapukujen saanti oli vaikeata. Työhön pystyviä erikoisseppiä ei maassamme eikä liioin Ruotsissa ollut, vaan oli ne koetettava hankkia ulkomailta. Tämä onnistuikin lopulta ja kotimainen tuotanto saatiin käyntiin mm Arbogassa.

Myös Suomessa näyttää tällainen tuotanto olleen käynnissä, ainakin antoi kuningas tällaiset määräykset. Niinpä hän ollessaan täällä lähetti 31/12 1555 herttua Erikille kirjeen, jossa hän mm sanoo: "Vi såge och gärna, att du måtte beställa och till arbetis förskicka alla de plåtslagare, som man kan uppbringa både inrikes och utrikes... och måtte med det första möjliga hit utöver skickas." Missä valmistus saatiin käyntiin ei varmuudella tiedetä, mutta Yrjö-Koskisen mukaan olisi Marttilassa lähellä Turkua näihin aikoihin ollut jonkinlainen asepaja. Eräs kirje vuodelta 1556 viittaa jälleen siihen, että ainakin Viipurissa olisi tällöin ollut erikoinen haarniskaseppä.

Mutta ennen kuin siirrymme käsittelemään rautaisia suojapukuja mainittakoon pari sanaa myös sellaisista, joissa käytettiin halvempia raaka-aineita. Eräs Peder Månsson joka 1500-luvun alussa julkaisi kirjasen nimeltä "Stridskonst" kertoo, että niihin aikoihin valmistettiin suojapukuja pellavakankaasta siten, että useampia kerroksia kangasta kiinnitettiin päällekkäin toisiinsa kalalimalla. Tämä asetettiin sitten vielä märkänä ollessaan, ihmisen vartalon muotoiselle nukelle, jolla se sai olla kunnes liima oli täysin kuivunut ja kovettunut. Että näin saatiin varsin vastustuskykyinen tuote tuntuu luultavalta. Kirjan tekijä sanookin tästä, että "då det torkat biter ej järn på detta harnesk." Olaus Magnus taas kertoo suoja-puvuista, jotka valmistettiin hylkeen- ja hirventaljoista. Niistä ei ollut poistettu karvoja ja ne saatiin koviksi erikoiskäsittelyllä, jossa mm käytettiin kalkkia.

Miten yleisiä tällaiset puvut lienevät olleet ei ole saatavissa tarkkoja tietoja, mutta joka tapauksessa täytynee niitä pitää jonkunlaisina korvikevalmisteina, joita mahdollisesti käytettiin silloin kun metallivarusteita syystä tai toisesta ei voitu hankkia. Hyvin varustettu sotilas oli kuitenkin jo ainakin 800-luvulta lähtien käyttänyt metallista suojapukua. Alussa ainoastaan kudottua panssaripaitaa ja panssarihousuja. Mutta 1300-luvun keskivaikeilla ryhdyttiin rautalevyillä suojelemaan arimpia kohtia kuten olkapäitä, kyynärpäitä, polvia ja käsiä. Metallikypärät, joita jo kreikkalaiset ja roomalaiset olivat käyttäneet, olivat välillä olleet poissa, mutta tulivat jälleen käyttöön 1200-luvulla. Koko ruumiin peittävä rautalevyypuku tuli käytäntöön 1400-luvulla ja kehittyi huippuunsa 1500-luvun lopulla.

Samanaikaisesti kuin haarniskat saavuttivat

Kuva 4

Eerik XIV
aikainen
ratsumies
täysissä
varusteissaan
ts pansarin
suojaamana
"kiireestä
kantapäähän".
Ratsun
selkä
lienee
joutunut
kovalle
koetukselle.

suurimman täydellisyytensä kehittyivät kuitenkin myös tuliaseet. Näiden kesken syntynyt kilpajuoksu päättyi sittemmin 1600-luvun lopulla tuliaseiden voittoon. Haarniska oli sotilaspukuna menettänyt merkityksensä.

Metallinen suojapuku ei koskaan saavuttanut ruotsalais-suomalaisen sotilaan suosiota. Tätä tyytymättömyyttä käyttikin hyväkseen Juhana herttua kapinan aikana vuonna 1568. Hän näet tiedotti, että kaikki ne nihdit, jotka liittyivät hä-

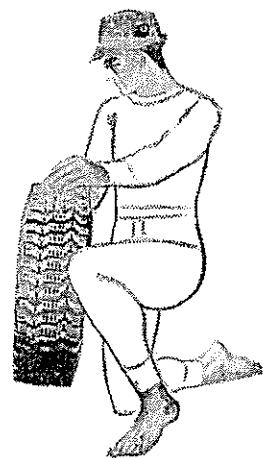
neen saivat jättää sekä haarniskat että peitset kotiin. Sen sijaan hän lisäsi tuliaseiden osuutta.

Tämä päätös vei kuitenkin varsin kohtalokkai-
siin seurauksiin varsinkin Kaarle IX käymissä sodissa, joten Kustaa II Adolfin oli jälleen palautettava ne käyttöön kuitenkin eräin muutoksin ja kevennyksin, joihin ei tässä voida puuttua. 1600-luku josta haarniskan kohdalla muodostui sen Joutsenlaulu on myös muissakin suhteissa sotilasvarusteiden kohdalla merkityksellinen ja kään-
teentekevä vaatien oman lukunsa.

pitää olla
petterit

Oivallinen pallokasleikkaus. Parhaat mahdolliset neulokset, kestävät ja hohtavan valkoiset. 3 paidan mallia, 4 housun pituutta.

SUOMEN TRIKOO

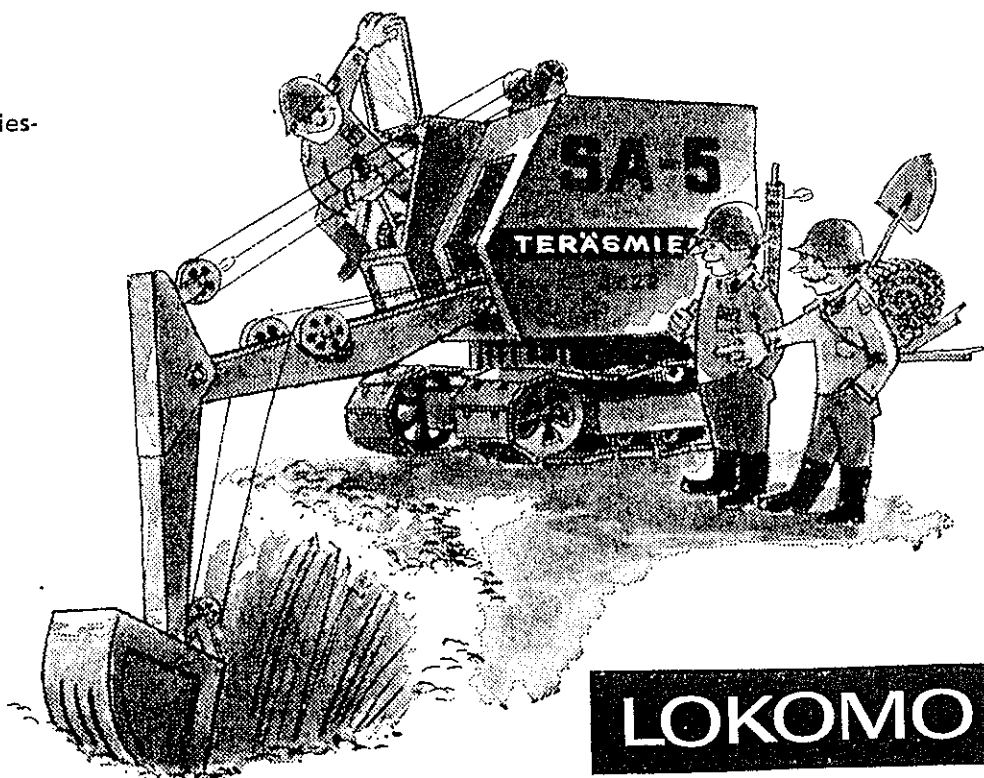
Luja urakka

Telaketjut pientarettä kyntää, jalkaväli metsikössä ryntää, pioneerit siltää purkavat... — Sinkoo siinä hikipisarat, vaan ei yksikään jää jälkeen muista, kun on jäntereissä Vaasan ruistu!

VAASAN leipäkorin parhaiksi paloiksi
leipää

"Henkilökohtainen" poteronkaivaja

Lokomon Teräsmies-
kaivukoneella
lapioidessa
ei väsy selkä.
Teräsmies lapioi
pisto ja potero,
pisto ja potero,
pisto . . .

LOKOMO

Kylkiraudan kehittämisestä

Kylkiraudan kehittäminen sisältyi eräänä osana vuoden 1961 vuosikokouksen hyväksymään Kadettikunnan toimintasuunnitelmaan. Toimitus on pyrkinyt tämän mukaisesti kehittämään sekä lehden sisältöä että ulkoasua.

Tässä numerossa on ensi kerran puututtu perinteelliseen otsikkosivuun, jonka aikaisempaa asua on jonkin verran arvosteltu. Uusi otsikkoaukeama on valokuvaaja Seppo Saveksen ehdotuksen mukainen. Kadettikunnan hallitus on sen hyväksynyt ainakin toistaiseksi "kokeiluluontoisena".

Lehtemme vastaiselle kehitykselle on erittäin tärkeä merkitys sillä, että Kadettikunnan hallitus on viime vuoden lopulla hyväksynyt toimituskunnan lehdelle laatiman johtosäännön. Sen mukaan Kylkiraudan tarkoituksena on toimia Kadettikunnan jäsenistön keskeisenä järjestöllisenä yhdyssiteenä sekä avartaa jäsenistön tietoisuutta maanpuolustuksellisissa ja yhteiskunnallisissa kysymyksissä. Lehden ilmestymiselle on siis nyt asetettu selvä päämäärä. Tähän pyritään julkaisemalla ensisijaisesti

- järjestöä koskevia tietoja ja selostuksia,
- jäsenistöä koskevia uutisia,
- kadettikoulutuksen historiaan liittyviä kirjoituksia,
- yhteiskunnallisia aiheita käsitteleviä kirjoituksia sekä
- koko jäsenistöä kiinnostavia yleissotilaallisia ja sotahistoriallisia kirjoituksia.

Aikanaan omaksutusta käytännöstä poiketen on nyt siis päätetty julkaista myös muita kuin järjestöön liittyviä kirjoituksia. Toimituskunta on lähtenyt siitä, että lehteä ei kannata julkaista ellei siinä ole jotain jäsenistöä kiinnostavaa luettavaa. Myös evp-jäsenten taholta on esitetty toivomuksia mm yleissotilaallisten aiheiden lisäämiseksi lehdessämme.

Kylkirautaa ei kuitenkaan pyri kilpailemaan Sotilasaikakauslehden kanssa. Puhtaasti ammatillisia asioita käsitteleviä kirjoituksia ei ole tarkoitus julkaista. Viimeaikaiset kirjoitukset ovat pääasiassa kaikki olleet pyydettyjä.

Tässä yhteydessä on syytä hieman käsitellä myös Kylkiraudan olemassaolon tarvetta yleensä.

Lehden sisällön muuttaminen on aiheuttanut keskustelua siitä, että Kylkirautaa ja Sotilasaikakauslehti olisi yhdistettävä. Onpa Kylkiraudan kokonaan lakkauttaminenkin esitetty harkittavaksi. Syyksi on esitetty usein kuultu väite, ettei lehteä kuitenkaan kukaan lue. Se saattaa useassa tapauksessa pitää paikkansa, sillä mielenkiintoisempaa luettavaakin kyllä nykyisin on riittävästi. Toisaalta tuskin kukaan ehtii mistään lehdestä kaikkia kirjoituksia lukea. Näin ollen voitaisiin pitää vähimmäisvaatimuksena, että jokaisen jäsenen olisi löydettävä lehdestä jotakin lukemisenarvoista.

Käsittääkseen Kylkiraudalla on edelleen oma tehtävänsä. Kadettikunta tarvitsee sitä kaikille jäsenille leviävänä tiedotusvälineenä. Sotilasaikakauslehti ei tätä tehtävää täyttäisi evp-jäsenten osalta. On kyseenalaista sopsivatko sen palstoille Kadettikunnan järjestöasiatkaan riittävässä määrin. Toisaalta Kylkiraudan ilmestymisestä ei tietävästi ole mitään haittaa. Sehän tulee mm pääpiirtein toimeen ilmoitustulojensa varassa. Lehti on jo ilmestynyt lähes 30 vuotta. Sen aikaisempiakin numeroita on nykyisin silloin tällöin haluttu ostaa. Ilmeisesti useat jäsenet sen säilyttävät. Kun kaiken lisäksi toimituksen suureksi iloksi on lehdestä annettu myös myönteisiä lausuntoja, ei ainakaan lakkauttamista voitane pitää tarpeen vaatimana.

Lehteä olisi siis edelleen kehitettävä. Tämä on mitä suurimmassa määrin jäsenistön ja erityisesti arvostelijoiden asia. Kaunis ulkoasu ei vielä riitä. Tarvitaan runsaasti mielenkiintoisia kirjoituksia. Erityisesti sellaisia, jotka kiinnostavat koko lukijakuntaa. Kirjoituspalkkiot ovat tietenkin olleet melko vaatimattomat. Mutta täytynee muistaa, että "ei yksinomaan leivästä". Mitä tähän asiaan tulee, voidaan mainita, että palkkioita on päätetty jonkin verran korottaa. Normaali kirjoituspalkkio 38 riviseltä liuskalta on nyt 1000—1200 mk. Pyydetyistä kirjoituksista ja julkaistavaksi hyväksytyistä valokuvista maksetaan sopimuksen mukaan. Kirjoittamisesta on siis taloudellistakin hyötyä.

Toimituskunta toivoo tehtyjen parannusten aiheuttavan kasvua sekä lehtemme lukijakunnassa että avustajien määrässä.

Toimitussihteeri

RAUTA rakentaa TERVEYTTÄ

Veikko Karvonen on eräs niistä urheilijoista, joka aktiivikauteen säännöllisesti antoi seurata verensä rautapitoisuutta, ja käytti jatkuvasti kuntonsa ylläpitäjänä

KOMPLIFER rautalääkettä

Komplifer sisältääkin fysiologista kelaattimuotoista rautaa, joka on erittäin sopiva rautayhdiste myös urheilijoille. — Ei ärsytä mahaa, eikä mustuta hampaita.

KOMPLIFER'iä on sekä siirappina että tabletteina.

APTEEKEISTA

Lääkeoy

Hotelli MARSKI on avattu!

Nyt voitte nähdä, miltä tämän päivän uudenaikainen, mannermainen hotelli näyttää — hotelli Marski on valmis.

Halusittepa asua Helsingin nykyaikaisimissa hotellihuoneissa, syödä mahtavan lounaan, tai nauttia hienosta illallisesta ja hyvästä musiikista — hotelli Marski toivottaa Teidät tervetulleeksi.

Helsinki — Mannerheimintie 10 — Puh. 64 17 17

Esikuntatyö, fyysinen kunto ja terveys

Suuri yleisö näkee sotilaan uran miehekkäänä ulkoilmaelämänä. Jossakin määrin tämä edelleenkin pitää paikkansa, ainakin asevelvollisuusajan osalta, mutta miehen edetessä urallaan hän joutuu jotakuinkin vääjämättömästi viettämään yhä enenevän osan ajastaan kirjoituspöydän takana. Tämä kehitys tapahtuu yhtä hyvin upseerin kuin kanta-aliupseerinkin kohdalla. Mutta koko sotilasammattinkin luonne on muuttumassa. Muutama vuosi sitten Englannissa fysiologit halusivat suorittaa energiankulutuksen mittauksen joukolla, joka elää mahdollisimman aktiivista ulkoilmaelämää; tällaiseksi ryhmäksi valittiin kadetit. Kun suoritettiin tarkka inventointi heidän eri tehtäviin käyttämästään ajasta, todettiin, että kadetti oli makuulla keskimäärin 6—8 t ja istui 7—10 t vuorokaudessa. Jäljelläoleviin 5—8 tuntiin sopii sitten koko jalkeilla olo, aamupesua myöten.

Aikaisempinakin vuosisatoina on ollut vähän liikkuvia ihmisiä, mm linnanheidot, joille runoilijat lauloivat ballaadejaan ja joiden aneminen olemus asiaankuuluvassa järjestyksessä riutui pois. Utta on se, että kokonaiset kansakunnat ovat asettuneet istumaan. Yhä useampien ihmisten työ on istumista, koneet ovat ottaneet tehtäväkseen miltei kaiken ruumiillisen työn, ja kävelyn sijasta istutaan autossa. Kehitys on tapahtunut niin nopeasti, että vasta nyt herätään kysymään, onko se pelkästään hyväksi. On ruvettu puhumaan "johtajantaudista", jolla tarkoitetaan vaihdellen henkisen paineen, liikunnan puutteen ja ylensyömisien seurauksia. Toimenkin uusi käsite on tuotu lääketieteeseen: hypokineettinen sairaus, jolla tarkoitetaan liikunnan puutteesta johtuvan rappion eri ilmene- mismuotoja.

Onko näillä uusilla käsitteillä konkreettista pohjaa, vai ovatko ne vain propagandaa sanoilla leikkien? Eikö lisääntynyt varallisuus ole aina tuonut mukanaan terveyttä ja lisännyt keskimääräistä elinikää? Näin tosiaan on yleensä tapahtunut. Keskimääräinen elinikä on pidentynyt olennaisesti viime vuosikymmeninä kaikissa sivistysmaissa, niin myös Suomessa. Tosin keskimääräisen eliniän piteneminen johtuu valtaosaltaan pikkulasten kuolleisuuden vähenemisestä, mutta jo aikuisiän saavuttaneellekin on tämä kehitys antanut muutaman elinvuoden lisää. Kussakin maassa ovat kehityksen kärjessä olleet vauraimmat yhteiskuntaluokat. Englannissa, josta on pitkälti ajalta käytettävissä tarkoin analysoituja tilastotietoja, oli v 1921 elinikä keskimäärin sitä pitempi, mitä korkeampi asianomaisen yhteiskunnallinen asema. V 1931 yhteiskuntaluokkien väliset erot olivat huomattavasti tasoittuneet, mutta suunta oli edelleen sama. Vuoden 1951 tilastot toivat mu-

kanaan kuitenkin kääntein: ylin yhteiskuntaluokka oli menettänyt johtoasemansa, pisin elinikä oli nyt keskiluokkaan kuuluvilla. Johtavan luokan terveydellisen aseman huononeminen selittyi siitä, että "uudet", parhaillaan lisääntymässä olevat taudit, erityisesti sydäntaudit ja keuhkosityö, korjasivat eniten satoa juuri tämän luokan keskuudesta.

Kuolinsyytilastojen mukaan "johtajatauti" on siis vakavaa totuutta. Ne eivät kuitenkaan paljasta sitä, mikä osatekijä johtavan luokan elämäntavoissa olisi ratkaisevasti vastuussa terveydellisen tilanteen epäedullisesta kehityksestä. Onko liikunnan puutteella kenties merkittäväkin osuus?

Jotta liikunnan vaikutuksia elimistöön voitaisiin objektiivisesti selvittää, meillä tulisi olla toisaalta yksityiskohtaiset tiedot siitä, kuinka paljon ja minkälaista liikuntaa kukin on elämänsä aikana harrastanut, toisaalta käsitys liikunnan elimistössä aiheuttamista muutoksista. Tarkkoja liikuntapäiväkirjoja on vähän saatavissa; liikunnan vaikutusten, fyysisen kunnan, mittaaminen on kai sittenkin helpompaa. Kunto koostuu useista osatekijöistä — voimasta, nopeudesta ja kestävyydestä. Kutakin näistä voidaan erikseen mitata. Lihavoimaa mitataan dynamometreillä, lihasten supistumisnopeutta esim pikajuoksulla; kestävyys riippuu taas olennaisesti verenkiertoelinten suorituskyvystä, ja näin onkin kehitetty verenkiertoelinten toimintakokeita, joilla saadaan hyvä kuva kestävyuden fysiologisesta pohjasta, ilman että ihmistä tarvitsee kuormittaa suorituskykynsä rajalle asti.

Pohjoismaissa eniten käytetty verenkiertoelinten toimintakoe suoritetaan polkupyöräergometriä apuna käyttäen. Tämä on paikallaan seisova polkupyörä, jonka jarrutusta voidaan säätää. Polkijan suorittama työ voidaan mitata ja ilmoittaa kilogrammametreinä. Terveelle miehelle sopii kuormaksi 900, urheilijalle 1200 kgm/min. Kokeen kestonä on käytetty 4—6 min; tässä ajassa elimistö ehtii hyvin sopeutua työn vaatimuksiin. Parhaan kuvan siitä, kuinka suuren osan voimavaroista työ verottaa, antaa suonensykintä. Levossa sydän supistuu n 70 kertaa minuutissa. Työssä suonensykintä kiihtyy, mutta ei rajattomiin; "katto" tulee täys-ikäisellä vastaan, kun suonensykintä on n 180/min. Koko "pelivaraksi" levossa suurimpaan kuormitukseen jää näin ollen n 110 sydämen supistusta/min.

Suonensykintään levossa vaikuttavat monet toissijaiset tekijät, mm psykyinen jännitys. Työn aikana mitattuun suonensykintään ei näillä ole sanottavaa vaikutusta. Siten onkin tarkoituksenmukaisempaa ilmoittaa suonensykintä työssä siinänsä, eikä sen kiihtyminen lepoarvosta.

Miesylioppilailla, jotka eivät urheilua harrastaneet, suonensykyntä 900 kgm/min kuormituksella oli keskimäärin 158/min, suurhiihtäjillä 105/min. Tälle välille mahtuvat muiden urheilulajien edustajat. Naisilla ulottuivat lukemat vastaavasti ylioppilaiden 165:stä/min valiohiihtäjien 103:een/min (Astrand 1960).

Ruotsin ilmavoimien lentävälle henkilöstölle on v:sta 1956 lähtien suoritettu kahdesti vuodessa polkupyöräergometrikoe. 900 kgm/min kuormituksella keskimääräinen suonensykyntä oli 145/min. Esikuntatehtävissä olevilla arvot olivat keskimäärin selvästi huonommat kuin lentuepalvelusta suorittavilla. Tämä ei kuitenkaan johtunut siitä, että esikuntahenkilöstö olisi ollut vanhempaa; iällä ei lentävän eikä toisaalta liioin esikuntapalvelussa olevan henkilöstön keskuudessa ollut vaikutusta työpuolisiin. Ilmavoimiin pyrkivillä 17—21-vuotiailla nuorukaisilla suonensykyntä työssä oli sama kuin esikuntapalvelussa olevilla; lentävän henkilöstön paremmat arvot ilmeisesti johtuivat heidän palvelukseensa kuuluvasta liikuntakasvatuksesta.

Omissa ilmavoimissamme otettiin Ruotsin esikuvaa seuraten v 1958 käyttöön vastaavat kokeet. Meillä saadut tulokset eivät olennaisesti poikkeaa Ruotsissa saaduista. Eri-ikäisten keskiarvot käyvät meilläkin tarkoin yksiin. Ilmavoimien parhailla hiihtäjillä ja suunnistajilla arvot olivat 6—9 sykettä/min keskimäärää alhaisemmat.

Iän mukana ihmisen fyysisen suorituskyvyn tiedetään yleensä huononevan. Jos suorituskykyä 25 vuoden iässä merkitään 100:lla, niin 40-vuotiaalla se on keskimäärin 92, 50-vuotiaalla 80 ja 60 vuoden iässä 60. Se, että ilmavoimien upseerit pääsevät ergometrikokeesta iästä riippumatta jotakuinkin samanlaisiin arvoihin, vaikuttaa siltä, kuin heidän suorituskykynsä ei iän mukana olisi lainkaan huonontunut. Aivan näin ei asia sentään ole: vanhetessa suonensykyntän huippuarvo, "katto", laskee, ja ergometrikokeessa sama lukema merkitsee itse asiassa jo pienempää suorituskykyä. Seuraava asetelma osoittaa "reservien" kapenemista:

Ikä	Tietyn suonensykyntän osoittama suorituskyky
25	100
35	87
45	78
55	71
65	65

Tämä sarja putoaa osapuilleen yhtä jyrkästi, ehkä hieman jyrkemminkin, kuin suorituskyky keskimäärin iän mukana. Toisin sanoen ihmisellä, joka pitää itsensä jatkuvasti yhtä treenattuna, suonensykyntä samassa kuormituksessa ei saisi-

kaan nousta iän mukana, vaan sen pitäisi pikeminkin vuosi vuodelta hieman hidastua. Ergometrikokeen tulos on hyvä omantunnon apu, jos haluaa seurata kuntonsa säilymistä vuodesta toiseen.

Jotta urheilusta saisi jatkuvaa iloa, on suotavaa, että siinä myös jossain määrin jatkuvasti menestyy. Tämä panee vanhenevan miehen valitsemaan melko lailla toisia lajeja kuin nuorukaisiässä harrastetaan. Urheilulajit voidaan jakaa kolmeen ryhmään sen mukaan, missä iässä on mahdollista saavuttaa huipputaso. Pikamatkojen juoksussa ja uinnissa on kansainvälisten kilpailujen parhaimmisto nuorta, valtaosaltaan alle 25-vuotiaita. Maratonjuoksussa ja 50 km kävelyssä on suurin osa kilpailijoista yli 25-vuotiaita, olympiamiesten keski-iän ollessa 32 vuotta. Kolmannen ryhmän muodostavat lajit, joissa sekä nuorella että vanhalla on mahdollisuus saada paikka auringossa: voimistelu, moukarinheitto, miekkailu, ratsastus ja ammunta. Jos haluaa taata itselleen pitkän urheilu-uran, on parasta jo nuorena perehtyä johonkin kolmannen ryhmän lajeista, joille on yhteistä taidon keskeinen osuus suorituksessa. Toisaalta kyky oppia uutta liikunnankin alalla säilyy paljon paremmin kuin yleensä otaksutaan; kestää kauan, ennenkuin tulee liian vanhaksi alkamaan uusia asioita.

Raskaan ruumiillisen työn tekijöillä on ilmeisesti valtimonrasvoittumisesta johtuvia sairauksia, erityisesti sydänveritulppaa, jossain määrin vähemmän kuin istumatyön tekijöillä. Kyseenalaista on, pystyykö tilapäisesti harjoitettu urheilu antamaan tässä suhteessa minkäänlaista suojaa. Varmaa ainakin on, että urheilu ei ole mikään "ihmelääke", jonka turvin saisi tehdä rajattomien "syntiä" ylensyömärinä, ketjupolttajana tai muuten kynttiläänsä molemmista päistä polttaen.

Kuitenkin urheilulla on kiistaton arvonsa terveydenhoidossa, vaikka se ei lisää vuosia antaisikaan. Henkinen työ, oli se tiukkaa ja hermoja kuluttavaa tai pelkästään ikävyyttävää, tarvitsee vastapainokseen vaihtelua, jotta ihminen onnistuisi pitämään mielenterveytensä tasapainossa. Myös monissa elimistömme toiminnallisissa häiriöissä kuten sangen tavallisissa "sydänhermovioissa" asteettain tiukentuva urheiluojelma on osoittautunut erinomaiseksi hoitokeinoksi.

Monille meistä "hypokineettinen sairaus" on katkeraa totuutta. Tauti ei parane lääkkeiden syömisellä. Turhaa sitä on kuitenkin potea, sillä talvinen hiihtolatu, verkkopallokenttä ja monet muut urheilupaikat ovat valmiina odottamassa antaakseen meidän tuntea jälleen terveyteen ja fyysiseen kuntoon liittyvän verrattoman hyvinvoinnin elämyksen.

Varsovan liitto

N Lappalainen
kapteeni

Sisälinja-asemassa oleva Neuvostoliitto ja kansandemokratiat ovat voineet koota voimansa varsinaisesti vain yhden liittoutuman puitteisiin. Tämä on Varsovan liitto, josta seuraavassa pyritään antamaan yleiskuva. Kirjoittaja haluaa aluksi huomauttaa, että Varsovan liiton johto on antanut huomattavasti vähemmän tietoja julkisuuteen kuin esimerkiksi NATO. Kirjoituksessa esitetyt numerotiedot ovatkin pääasiassa länsivaltoja edustavista lähteistä. Niistä ovat useat olleet keskenään ristiriitaisia. Tällaisissa tapauksissa on esitetty todennäköisin arvio.

Varsovan liiton synty

Sotilaallisena vastavetona NATOlle solmi Neuvostoliitto 14. 5. 1955 Albanian, Bulgarian, Puolan, Romanian, Unkarin ja Tšekkoslovakian kanssa Varsovassa sopimuksen "ystävyydestä, yhteistyöstä ja molemminpuolisesta avusta". Sen jälkeen kun Itä-Saksa julistettiin itäliiton piirissä suvereeniseksi valtioksi, liittyi se myös liiton jäseneksi. Tämä tapahtui 28. 1. 1956, jolloin myös Itä-Saksan armeija virallisesti perustettiin. Kuten muistettaneen kutsuttiin Suomikin aikanaan Varsovan liiton perustavaan kokoukseen, mutta puolueettomuuspyrkimyksiimme vedoten katsoi valtiojohtomme aiheelliseksi kieltäytyä noudattamasta kutsua.

Mainittakoon vielä, että liittoon kuuluvat ns tarkkailijajäseninä Kiina, Mongolian kansantasavalta ja Pohjois-Korea.

Tärkeimmät sopimuspykälät

Liittosopimuksessa on 11 artiklaa, joista tärkeimpien pääsisältö on seuraava

1. Liittokumppanit lupaavat edistää kansainvälisten suhteiden kehittämistä YK:n peruskirjan mukaisesti ja ratkaista kansainväliset riidat rauhanomaisesti uhkaamatta rauhaa ja turvallisuutta.
2. Liittokumppanit julistavat olevansa valmiit ottamaan osaa vilpittömässä mielessä yhteistoimintaan kaikissa kansainvälisissä pyrkimyksissä, jotka tähtäävät rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Liittokumppanit haluavat päästä sopimukseen muiden valtioiden kanssa tehokkaista menettelytavoista aseistuksen supistamiseksi ja ydin-, vety- sekä muiden massatuhoaseiden kieltämiseksi.
3. Liittokumppanit haluavat keskustella kaikista kysymyksistä, jotka liittyvät kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitoon.
4. Aseellisen hyökkäyksen kohdistuessa Euroopassa yhtä tai useampaa allekirjoittajamaata vastaan on se oikeutettu YK:n peruskirjan 51 pykälän mukaisesti ryhtymään yksin ja sopimuksen mukaisesti muiden allekirjoittajamaiden kanssa kaikkiin tarpeellisiin puo-

lustustoimenpiteisiin, mukaanluettuna puolustusvoimien käyttö. Allekirjoittajavaltiot keskustelevat tällöin välittömästi yhteisistä menettelytavoista kansainvälisen rauhan ylläpitämiseksi.

9. Liitto on avoinna kaikille niille maille, sosiaalisesta tai valtiollisesta järjestelmästä riippumatta, jotka ovat valmiita osallistumaan rauhantahtoisten maiden ponnistuksiin rauhan turvaamiseksi.
10. Liitto on voimassa 20 vuotta. Jäsenyys jatkuu 10-vuotiskausin ellei jäsenmaa siitä irtisanoudu.

Sopimuspykälissä on siis erittäin voimakkaasti korostettu Varsovan liiton rauhanhaluisia pyrkimyksiä. Sotilaallinen merkitys on luettavissa melkein pä vain rivien välistä. Luonnollista on, että liiton sotilaallisesta yhteistyöstä on olemassa oma sopimuksensa.

Vuonna 1956 liiton jäsenmaissa tapahtuneiden sisäisten levottomuuksien jälkeen solmi Neuvostoliitto kunkin liittolaisensa kanssa vielä erilliset kaksipuoliset sopimukset, joilla modifioitiin molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet.

Järjestön nykyinen rakenne

1. Poliittinen johto-organisaatio

Korkeimpana yhteisenä elimenä on **ulkoministerien kokous**. Näitä kokouksia on pidetty tiittävästi vasta pari kertaa. Varsinainen johtoelin onkin **poliittinen neuvoo-antava komitea**, joka on käytännössä edellistä päätösvaltaisempi. Kunkin jäsenmaan valtuuskuntaan kuuluu nimittäin yleensä kommunistipuolueen ensimmäinen pääsihteeri sekä pää-, puolustus- ja ulkoministeri. Komitea kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Puheenjohtaja vaihtelee vuosittain jäsenmaiden kesken. Kaikilla on yhteläinen äänioikeus. Edellisten lisäksi on perustettu myös yhteinen talousneuvosto.

2. Sotilaallinen johto-organisaatio

Korkeimpana sotilaallisena johtoportaana on **yhteinen sotavoimien johtoelin**, johon kuuluvat kunkin jäsenmaan puolustusvoimien komentajat. Tämän ohella on yhteinen pääesikunta Moskovassa, johon kuuluu kunkin jäsenmaan sotilas-edustajia. Liiton sotavoimien komentajana on vuoden 1960 heinäkuusta lähtien ollut venäläinen sotamarsalkka Andrei Gretschko. Ylipäällikkö lienee erittäin kyvykäs sotilas, sillä hän johti jo sodan aikana 35 vuotiaana kenraalina kaartinarmeijaa. Nykyisin hän on iältään Neuvostoliiton nuorin marsalkka.

Jäsenmaiden puolustusvoimat on organisoitu yhtenäisesti Neuvostoliiton organisaation mukaan seuraavasti

1. **Kansanarmeija**, johon kuuluvat maa-, ilma- ja merivoimat. Tämä kansallinen sotavoima on kyseisen maan puolustusministeriön alainen. Puolustusministeri on samalla puolustusvoimien komentaja. Hänelle on alistettu myös puolisolitaalliset järjestöt ja väestönsuojelu. Puolustusministeriö jakautuu kolmeen osaan — yleisesikunta (järjestely-, koulutus- ja operatiiviset asiat), — selustan hallinto (kaikkien huoltolajien johto),

toisesta ei niitä ainakaan virallisesti ole esiintynyt. Yhteistoiminta on jäsenmaiden kesken kuitenkin kiinteä. Mm viime syksyn suuriin Varsovan liiton sotaharjoituksiin osallistui kaikkien jäsenmaiden joukkoja.

Alla olevaan vahvuustaulukkoon on koottu tärkeimpiä numerotietoja Varsovan liiton sotavoimista. Niistä voidaan heti todeta neuvostoarmeijan ylivoimainen asema liittoutuman sotavoimien kokonaisvahvuuteen verrattuna, NATOn jäsenmaiden joukkojen vahvuuksiin nähden ovat Varsovan liiton rauhanajan asevoimat miljoona miestä

Tietoja Varsovan liiton sotavoimien vahvuuksista

Jäsenvaltio	Joukkojen vahvuudet					Divisioonia			Taisteluvälinevahvuuksia								
	Maa-voimat	Merivoimat	Ilma-voimat	Turvallisuusjoukot	Yht	Mt-jv	Ps	Yht	psv	ktykki	ittykki	rist	häv	torpv	s-vene	Muut alukset	lentok
Neuvostoliitto (Euroopassa)	2.000.000	700.000	600.000	350.000	3.650.000 ^{a)}	100	75	175 ^{b)}	55.000	55.000	24.000	28	150	500	450	1.300	18.500
Albania				7.000	27.000	1	1	2	250								
Bulgaria				20.000	170.000	10	2	12	2.000								
Itä-Saksa				75.000	270.000 ^{a)}	7 ^{c)}	2	9	1.700	1.500			3 ^{d)}	20	1	190	370
Puola				52.000	272.000	9	4	13	2.750				6	30	12		
Romania				45.000	240.000	12	1	13	1.500								
Tšekkoslovakia				42.000	222.000	12	2	14	3.400								
Unkari	100.000		20.000	35.000	155.000	9	1	10	400								
Yht ^{e)}	2.900.000	750.000	725.000	625.000	n 5 milj	160	88	248	67.500	56.500	25.500	28	153	550	470	1.750	22.000

Huomautuksia

- 1) Lukuun sisältyvät myös maahanlaskudivisioonat (9 kpl) sekä koulutusdivisioonat. Lisäksi Neuvostoliitolla lienee yhteensä 135 divisioonaa tykistö- ja ilmapuolustusjoukkoja.
- 2) Itä-Saksassa n 400 000 miestä (20 div) "ArmR Saksa", Puolassa 2 div, "ArmR Pohjoinen", Unkarissa 4 div, 52 000 miestä, "ArmR Etelä" ja Baltiassa n 450 000 miestä, "ArmR Baltia".
- 3) Lukuun on laskettu mukaan 8 rajaprika; vahvuus saattanee olla pienempi.
- 4) Sekä Itä-Saksan että Puolan merivoimilla on parhaillaan runsaasti aluksia rakenteilla.
- 5) Tässä on otettu huomioon koko liittoutuman vahvuudet. Alajaottelusta ei kirjoittajalla ole ollut riittävästi tietoja.

— poliittinen hallinto (poliittinen koulutus ja valvonta).

2. **Sisäministeriön alaiset joukot**, joita ovat: rajavartioujoukot, valvontajoukot, kuljetuspoliisi, valmiuspoliisi, teollisuuslaitosten taisteluryhmät ja erilaiset työläismiliisit. Näistä kaksi edellä mainittua ovat valiojoukkoja, joilla on mm pitempi palvelusaika kuin armeijassa.

Varsovan liitolla ei tietävästi ole rauhanaikana varsinaisesti omia joukkoja. Näiden perustaminen lienee ollut jo v 1955 esillä, mutta syystä tai

pienemmät. Ottaen huomioon Neuvostoliiton nopean lkp-mahdollisuuden ei tällä rauhanajan vahvuuden erolla tietenkään ole kovinkaan suurta merkitystä. Lentokoneiden ja sota-alusten määrain nähden NATO sen sijaan on Varsovan liittoon nähden selvästi edellä.

Varsovan liiton valtteina ovat vahvat maavoimat ja erityisesti panssari- ja ohjusjoukot, joilla aloilla se lienee sekä määrällisesti että laadullisesti NATOn edellä. Unohtaa ei myöskään voida Neuvostoliiton suurta sukellusvenelaivastoa, joka sodan aikana voisi asettaa lännen merikuljetuk-

set suurille tappioille alttiiksi ja hidastuttaa mm amerikkalaisten joukkojen siirtoa Eurooppaan.

Vaikkakin Varsovan liiton joukkojen määrä kokonaisuudessaan on NATOa pienempi, on sillä strategisesti tärkeimmällä alueella eli Keski-Euroopassa edelleen selvä määrällinen ylivoima. Miesvahvuuksia verrattaessa täytyy tietenkin muistaa, että Kiina ja Neuvostoliitto ovat keskenään liittolaisia.

Tässä yhteydessä ei kannata tämän tarkemmin pohtia liittoutumien keskinäisiä voimasuhteita, vaikka numerotiedot siihen houkuttelevatkin. On kuitenkin muistettava, että todelliset strategiset voimasuhteet riippuvat lukemattomista tekijöistä, joista taloudelliset mahdollisuudet mm muodostavat kokonaan oman lukunsa. Yksityinen ase kuten aikanaan ydinräjähde ja nyt ehkä ydinvoimalla kulkeva ohjussukellusvene tai ohjusten torjunta-ohjus saattavat jo muuttaa strategisia voimasuhteita edellyttäen, että vastapuolella ei ole käytösään vastaavaa asetta.

Varsovan liiton sotilasdoktriini

Varsovan liiton johto ei ole tiettävästi antanut sotilasdoktriiniaan julki. Liittosopimus osoittaa joka tapauksessa järjestön olevan puolustuksellisen. Sen johtava jäsenmaa Neuvostoliitto näyttää noudattavan NATO:n lailla tietynlaista pelotustaktiikkaa osoittaakseen puolestaan, ettei sodan aloittaminen tule vastustajalle kannattamaan.

"Miekka ja kilpi"-ajatusta näytetään myös idässä noudatettavan. Kilven muodostavat tietenkin voimakkaat maavoimat. Miekkaa edustavat ennen kaikkea ohjusjoukot ja sukellusveneet, mutta myös strategiset ilmavoimat. Mainittakoon, että venäläinen kenraaliluutnantti Krasilnikov on eräässä viime syksynä ilmestyneessä kirjoituksessa maininnut Neuvostoliiton sotavoimien pääaselajina olevan nykyisin ohjusjoukot, joiden aseistuksena ovat ydinräjähdekärjillä varustetut ohjukset. Maavoimien merkitys on kirjoittajan mukaan säilynyt entisenä. Voitto voidaan kuitenkin saavuttaa vain ohjusaseiden avulla mutta yhdessä muiden taisteluvälineiden kanssa. Marsalkka Malinovski on sanonut saman asian hieinan lievemmin todeten, että ydinkärkisten ohjusten ratkaisevasta merkityksestä huolimatta voidaan lopullinen voitto saavuttaa vain kaikkien puolustushaarojen ja aselajien yhteistoiminnalla. Nämä arvovaltaiset lausunnot osoittavat sen merkityksen, joka Neuvostoliitossa ohjusjoukoille on annettu.

Neuvostoliiton kommunistipuolueen XXII puoluekokouksessa pidettyjen puheenvuorojen ja uuden puolueohjelman perusteella voidaan todeta siellä päädytyn mm seuraaviin puolustuspoliittisiin periaatteisiin, jotka tietenkin koskevat koko Varsovan liittoa.

1. Neuvostoliitto pyrkii maailmanrauhaan yleisen ja täydellisen aseistariisun avulla. Tämä tavoite ei ole kuitenkaan saavutettavissa ennen kuin Länsi luopuu uhkaamasta sodalla.
2. Neuvostoliitto pitää mahdollisena rauhanomaista rinnakkaiseloa eri yhteiskuntamuotojen välillä. Sen on kuitenkin ylläpidettävä korkeinta valmiutta ja varustauduttava murskaamaan jokainen hyökkääjä.
3. Varustautuminen tähtää siihen, että Neuvostoliitolla ja sen liittolaisilla on riittävästi sekä ydinasein että tavanomaisin asein varustettuja joukkoja kaikenlaisista sodankäyntiä (myös kemiallista ja bakterologista) varten.
4. Voitto voidaan saavuttaa vain kaikkien puolustushaarojen ja aselajien yhteisin toimenpitein. Rintaman selustassa aloitettavalla partisaanitoiminnalla helpotetaan vastustajan joukkojen tuhoamista.
5. Nykyaikaisen sodankäynnin asettamat korkeat vaatimukset voidaan saavuttaa vain, jos joukot hallitsevat hyvän koulutuksen, lujan moraalin ja ehdottoman kurin avulla aseiden käytön ja sotatekniikan.

Näissä "teeseissä" kiinnittää huomiota rauhan tahdon lisäksi ehkä eniten se, ettei ydinaseiden käyttöä ole korostetusti otettu esille. Sen sijaan klassillisia menetelmiä on korostettu. Muistettaneen, että NATO perustaa puolustuksensa nimenomaan ydinaseiden käyttöön.

Tärkeimmät saavutukset

Varsovan liitto on sotilaallisten valmistelujen alalla saanut paljon aikaan. Kaikilla jäsenmailla on käytössä yhtäläinen ja hyvä sotamateriaali, joukot ovat samalla lailla organisoidut ja koulutuskin tapahtuu ilmeisesti yhteisten suuntaviivojen mukaan, jopa huomattavalta osin Neuvostoliiton sotakouluissa. Näissä suhteissa Varsovan liitto on varmastikin NATOa selvästi edellä. Myös yhteinen sotilasjohto on olemassa, vaikkakaan sillä ei ole käytössään omia joukkoja. Tästä tuskin on olennaista haittaa, sillä rauhanaikaiset valmistelut voidaan suorittaa riittävän tehokkaasti muutenkin. Varsovan liitto voi omalta osaltaan todeta rauhan säilyneen huolimatta useista kriisitapauksista. Liiton sotavoimien olemassaololla on ollut siihen oma merkityksensä.

Taloudellisellakin alalla on varmasti saavutettu paljon hyviä tuloksia. Jäsenmaathan muodostavat yhtenäisen kauppa-alueen, jossa noudatetaan suunnitelmallista talouspolitiikkaa. Varsovan liiton maat ovat pääpiirtein riippumattomia liiton ulkopuolisesta tuonnista.

Keskinäinen tieteellinen vuorovaikutus lienee myös huomattava. Tässä suhteessa on mainittava

erityisesti Moskovan yliopisto ja yhteinen ydinvoiman tutkimuslaitos.

Johtopäätökset

Varsovan liiton selkärankana on kiistattomasti Neuvostoliitto. Näin ollen liittoutuman omat toimenpiteet ja pyrkimykset eivät tule yhtä näkyvinä esille kuin vastapuolen liittoutumassa. Yleensä Neuvostoliiton toimenpiteet ja päämäärät samaistetaan koko Varsovan liittoon.

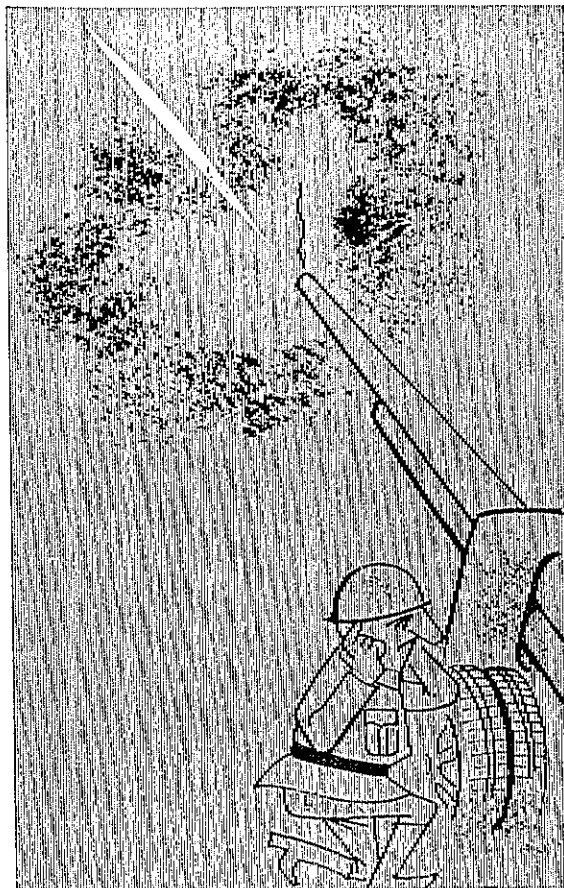
Suurilla liittoutumilla on aina omat heikkouksensa. Tässä kirjoitus-sarjassa on todettu niitä mm. NATON piirissä olevan varsin runsaasti. Varsovan liitto on tässä suhteessa nykyisin ainakin ulospäin yhtenäisempi. Mutta tiettyjä heikkouksia kuitenkin on. Näistä on mainittava Albanian aseenne Neuvostoliittoa kohtaan, joka on aiheuttanut Neuvostoliiton Albaniassa olevan tärkeän laivastotukikohdan tyhjentämisen. Sisäisiä levottomuuksia on ollut Itä-Saksassa, Unkarissa ja Puolassa. Kapinointiin näissä maissa on sekaantunut myös jossain määrin sotaväkeä. Unkarin armeija tuskin on vieläkään toipunut vuoden 1956 tapahtumista. Itä-Saksasta on karannut runsaasti sotilaita länteen. Arvellaan, että Neuvostoliiton liittolaisarmeijoissa tulisi sodanaikana esiintymään jonkin verran vastarintaa poliittista johtoa vastaan. Vuosien mittaan tilanne kuitenkin jatkuvasti paranee.

Sotilaalliselta kannalta on Varsovan liitolla se suuri etu, että kaikilla jäsenmailla on voimakkaasti puolustuslaitosta tukeva hallitus. Näissä maissa ymmärretään, että "ensin on rajat turvattava ja sitten vasta leipä levennettävä"! Yhtenäinen poliittinen järjestelmä on tehnyt mahdolliseksi jäsenmaiden sotavoimien organisaation, aseistuksen ja koulutuksen yhtenäistämisen. Seikka, johon NATO ei vielä lähiaikoina pystyne.

Varsovan liitto on saavuttanut sellaisen voiman, ettei aseistusta enää tarvitse lisätä, kuten Neuvostoliiton puolustusministeri viime tammikuussa eräässä puheessaan maansa osalta totesi. Molempien suurvaltojen johtomiehet ovat äskettäin myöntäneet idän ja lännen voimasuhteiden olevan suunnilleen tasoissa. Neuvostoliitto on ajanut voimakkaasti rauhanpolitiikkaa. Sen rauhantahdosta on varmana todisteena mm. taipuminen jälleen kerran Berliinin kriisiin yhteydessä. Voimasuhteiden tasapainoisuus ja molempien liittoutumien rauhantahto oikeuttanee toivomaan, että kireä suurpoliittinen tilanne ei ainakaan toistaiseksi johda avoimeen selkkaukseen.

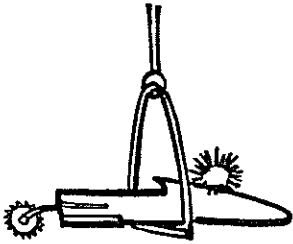
Lähteet

- The Europa Year Book 1961
- Der rote Soldat
- The Army Quarterly, lokak-61
- Wehrkunde 9/61 ja 1/62
- Panzerkampftruppen 4—5/61
- sanomalehtiartikkelit

.....**RUUTI**
OLI
VIHTA-
VUORESTA

everstiluutnantti
martti santavuori

pararatsu ja fohvelisankari

*Das Paradies auf der Erde
Ist auf den Rücken der Pferde.*

Tasavallan armeijassa on totta puhuen monta parempaakin ratsastajaa kuin kapteeni Urho Lassila. Ellei olisi, niin olisipa ratsastus totisesti huonolla kannalla.

Lassila ei edes ollut ollut innostunut ratsastukseen. Täytyi olla kutakuinkin painavat syyt vaatimassa, ennenkuin hän nousi satulaan. Olisi halpamaista sanoa, että hän pelkäsi hevosta, mutta niin paljon voi ainakin väittää, ettei hän kuulunut niihin ihmisiin, jotka pitivät tämän pakinan mottoa totena.

Urho Lassilan paratiisi oli mieluumminkin hänen kotinsa. Hänellä oli herttainen, haaveellisuuteen taipuva puoliso ja kolme kukoistavaa tytärtä, tietysti, sillä yleinen maailmantilastohan osoittaa, että upseerit saavat miltei yksinomaan tyttölapsia. Lassiloiden kotona elettiin onnellista perhe-elämää. Urho-kapteeni istui iltaisin lastensa ympäröimänä kuin konsanaan setä Topelius ja kertoi satuja. Perheeseen kuului sitä paitsi epäluokainen määrä kanoja ja kukkoja, kaniineja, sianporsaita, kesyjä harakoita ja puoliviljejä oravia. Kapteenin erikoisala oli kananhoito. Hän oli siihen siinä määrin innostunut, että kun hän ratsureineen oli aamusella maastoratsastuksella ja tie kulki kanalan ohi, hän pysäytti jaoksen ja kysyi, montako uutta munaa oli tullut sen jälkeen kun hän aamulla lähti kotoaan. Jos niitä oli kaksi, komensi hän:

"Kaksittain — maa-aars!"

Mutta jos niitä oli kolme tai yksi, joko

"Kolmittain" tai "yksittäin — maa-aars!"

No, tämä nyt tuli sanottua miltei vahingossa. Ei ollut alkujaan tarkoitus kertoa kanoista, vaan hevosista.

Kapteeni Lassilan hevospelko oli kyllä helposti ymmärrettävää. Hänelle oli annettu palve-

lushevoseksi Norsu-niminen rautias itäpreussilainen, todellinen peto. Rykmentin komentaja oli ajatellut, että rauhallinen Lassila sopisi parhaiten ratsastamaan tulikiukkuista Norsua. Norsusta oli ymmärrettävästi yhdentekevää, ketä se yritti selästään. Kapteeni Lassilaa ei kuitenkaan erikoisemmin huvittanut everstin neronleikkaus, mutta ollen alistuvainen mies, otti hän Norsun tuumien, että tuskinpa se nyt sentään julkeaa heittää vanhaa miestä selästään.

Parin vuoden aikana mies ja hevonen vähitellen tottuivat toisiinsa. Mainittavia vahinkoja ei sattunut. Mutta Lassilan mielessä säilyi kuitenkin pelonsekainen kunnioitus Norsua kohtaan. Hänestä tuntui aina, laskeutuessaan ratsastuksen jälkeen satulasta, kuin olisi saanut monta kyynärää elinikänsä lahjaksi ystävälliseltä kaitsemukselta.

Seitsemästoista kenttätykistörykmentti, jossa Lassila palveli, oli parhailtaan kesäleirillä. Kapteeni Lassila asui noin kolmen kilometrin päässä leiriltä olevassa huvilassa. Se oli ihana paikka tummapintaisen lammentapaisen joen rannalla. Vesi virtasi niin hitaasti, että se näytti seisovan paikallaan, tuoksui leville ja lumpeenlehdille. Mutta Lassiloiden pihamaalla oli elämää ja aurinkoa, ja kapteeni kelteli siellä kaiket vapaa-aikansa riippuverkossa.

Terve ruumis ei kaipaa työtä, oli Lassilalla tapana väittää. Sannottiinkin, että kun hän oli kaksi vuotta toiminut rykmentin aseupseerina, hän kävi kokonaista kaksi kertaa aseparilla: kerran korjauttamassa koiransa kaulanauhaa, kerran oikaisemassa linttaan väentyneet kannuksensa.

Eräänä heinäkuun päivänä ratsasteli kapteeni Lassila hisukselleen huvilaltaan palvelukseen. Juuri tykistöntarkastajan esikunnan kohdalla oli metsään aivan tien läheisyyteen kasattu valkeiksi veistettyjä tukkipuita

Norsu, joka koko matkan oli kulkenut rauhallisesti, epäili vaaraa ja muljautti epäluuloisesti silmiään. Se haisteli tukkipuista lemahtelevaa pihkaa ja pärskäytti sieraimiaan. Parin epäroivän askelen jälkeen se pysähtyi.

"No, no, Norsu", puheli Lassila liehrittelevästi ja taputti Norsun kaulaa. "Alähän nyt oudoksu, nehän ovat aivan tavallisia tukkipuita."

Selitys oli pedagogisesti hyväksyttävä, mutta Norsu viittasi sille kintaalla. Se käänteli päätään ja pärskytteli niin, että hieno pöly suitsusi pilvinä maantien pinnasta. Lassila koetti eteenpäin vievää pohjevaikutusta ja antoi ohjia. Norsu käänsi korvansa eteenpäin merkiksi siitä, että käsky oli läpi, mutta mörähti samalla epävästi.

Kiirettä ei ollut. Lassila päätti odottaa. Hän taputteli Norsua ja koetti kaikin tavoin muistuttaa sille heidän monivuotisesta ystävydestään. "Kylläpäähän tottuu", tuumi Lassila, eikä hänellä suoraan sanoen ollut suurtakaan halua riitaantua Norsun kanssa.

Kun Lassila oli mielestään odottanut tarpeeksi kauan, teki hän uuden yrityksen. Hän avusti eteenpäin vievää pohjevaikutusta kannuksella ja lievällä piiskansivalluksella. Hän koetti tehdä nämä lisäavut mahdollisimman jämerästi, mutta sisimmässään häntä kauhistutti se mahdollisuus, että Norsu voisi suuttua.

"Menehän nyt, Norsu, eteenpäin, ettei minun tarvitse julmistua", hän puheli toruen. Hevosta hävetti vastustaa monivuotista isäntäänsä, ja se oli niin ennenkuulumattoman jalomielinen, että astui kokonaista kolme askelta eteenpäin. Mutta silloin tulivat nuo tien kupeella paistavat hirsiläjät aivan liian lähelle. Tilanne alkoi tuntua kiusalliselta.

Lassilan olisi pitänyt päästä eteenpäin, mutta häntä pelotti

suututtaa Norsua. Hän tiesi kokemuksesta, että siitä tulisi epävarma liikeyritys. Mutta tähän hän ei myöskään voinut jäädä. Lassila rohkaisi luontonsa, antoi pari kertaa voimakkaasti kannusta kylkeen niin, että vatsaontelo kumahti ja läimäytti äkäisesti piiskalla lautasille.

"Ala painua siitä, senkin vanha sika!" hän huudahti suuttuneena. Mutta Norsu otti asian rauhallisesti. Se käänsi päätään taaksepäin ja Lassilasta tuntui, että sen katse oli julkean ivallinen.

Kun tyyni mies kerran kadottaa konseptinsa ja suuttuu, suuttuu hän tavallisesti sydänjuuriansa myöten. Lassilan tasaisen eloon alla heräsi luolaihminen eloon ja hän kuritti luontokappaleen perusteellisesti. Hän antoi sille pohjetta ja kannusta niin, että luut natisivat ja veteli sitä säälimättömästi peräpakoille.

Olipa miten tahansa, Norsun mielestä oli monta muuta paikkaa, johon voitaisiin mennä yhtä hyvin. Se käänsi päätään vasemmalle kuin ehdottaakseen sinnepäin kääntyvää tienhaaraa. Se ehdotti sitä useamman kerran, ja kun Lassila ei suostunut, lähti Norsu yksin.

Se lähti siis vasemmalle ja Lassila löysi itsensä aavistuksellisen nopeasti nelinryömin maasta. Vasemmalle johtavalla metsätiellä merkitsi harmaa pölyviiru laukkaavan Norsun kulkua.

Suutumuksestaan huolimatta Lassila tunsu helpotusta. Hyvä näinkin! — Hän nousi ylös, pudisti vaatteensa pölystä ja lähti kävelemään leirialuetta kohti, jonne oli vielä noin kahdeksansadan metrin matka.

Tienhaarassa, josta käännettiin vasemmalle upseerikasinolle ja rykmentin esikuntaan, ja oikealle patterien leiripaikoille, tapasi kapteeni Lassila samaan patteristoon kuuluvan kapteeni Viholaisen. Viimemainittu oli lyhyenlätä, hoikka ja pienitekoinen mies, kapeaharteinen ja ta-

vattoman vääräsäärinen. Hänellä eivät olleet ainoastaan polvet kaukana toisistaan, vaan sääri teki heti polven alapuolella taiteellisen kaaren taakse- ja ulospäin ja palasi sitten juhlallisessa kiemurassa nilkkaa kohden. Viholaisella oli vaalea tukka ja kasvot runsaasti pisamien kirjaimat.

Kapteeni Viholainen oli aikoinaan palvellut asevelvollisuutensa ratsuväessä ja oli mielestään erinomainen ratsastaja. Tullipa puhe mistä tahansa hevosurheilun alalla, aina hän oli asiasta täydellisesti selvillä ja tavallisesti eri mieltä kuin muut. Rykmentissä kyllä kuiskailtiin, että Viholainen oli ollut asevelvollisena ollessaan esikunnan kirjurina eikä ollut ratsastanut kuin parisen viikkoa. Mutta ne, jotka näin kuiskivat unohtivat, että sellaiset, jotka vain muuttaman kerran ovat käyneet satulassa, ratsastavatkin aina parhaiten.

"Terve, Lassila!" tervehti kapteeni Viholainen. "Olet sinäkin kaunis tykistöupseeri, kun kävelet kolmen kilometrin taipaleen huvilatasi patteriin, vaikka sinulla on tallissa komea hevonen. Jos Norsu olisi minulla, niin kyllä näyttäisin, mihinkä se kykenee."

"Menehän se näin kävelemäläkin", vastasi kapteeni Lassila vaatimattomasti ja lisäsi itseksensä:

"Niin kauan kuin luut vielä ovat liitoksissaan."

"Menetkö patteriin?" kysyi Viholainen.

"Kyllä."

"Sittenhän meillä on sama matka. Minulla oli sinulle oikeastaan vähän asiaakin. Ensi sunnuntaina on paraati, kuten tiedät, ja kaikki joukko-osastot ottavat siihen osaa. Minä olen tällä hetkellä komennettuna tykistöntarkastajan esikuntaan, ja minun pitäisi sunnuntaina olla kenraalin seurueessa, kun hän ottaa paraadin vastaan. Minulla oli aikomus pyytää, että antaisit

Norsun minulle. Sinähän olet aina sanonut, ettet välitä sillä ratsastaa. Kenraali sanoi tänään, että hän tahtoo seurueeseensa upseerin, joka osaa ratsastaa ja käski minun valita itselleni siistin näköisen hevosen."

Lassilaa vähän harmitti.

"Niin, kyllä minusta on kuta-kuinkin samantekevää, minkä hevosen otan. Voinhan ottaa esimerkiksi yhdeksännnen patterin Maisterin. Se on ainakin tarpeeksi rauhallinen. Levottomasta hevosesta ei ole muuta kuin harmia paraatissa."

Viholainen hymähti; rikkivii-saasti.

"Kyllä minä luulisin Norsulla pärjääväni."

"Mutta muista vain, että se on äkäinen ja juonikas, eikä sitä saa ärsyttää."

Viholainen viittasi ylimielisesti kädellään.

"No, katsos, onhan sitä nyt tullut ratsastettua vähän yhdellä jos toisellakin hevosella. Hevonen pitää ottaa käsiinsä sillä tavalla, että se tietää olevansa miehen kourissa."

Sitten Lassila sai kuulla monipuolisen ja fakkisanoilla höystetyn esitelmän ratsastustaidon salaisuuksista. Viholainen selitti hänelle lavealti kokemuksiaan. He olivat juuri saapumassa patterin tallirakennuksen luo, kun Viholaisen esitelmä äkkiä keskeytyi. Tien viereisestä metsiköstä karkasi näet äkkiarvaamatta esille laukkaava satuloitu hevonen, joka juoksi yli tykkipihan ja pyhän tien ja hyppäsi kepeästi yli sadankahdenkymmenen sentin korkuisen tallipihan puomin.

Se oli Norsu.

Lassila ja Viholainen katsahtivat nopeasti toisiinsa.

"Minkä vuoksi Norsu juoksenteleee täällä yksinään?" ihmetteli Viholainen.

"On varmaan pässyt karuun hoitajalta", vältteli Lassila ja kiirehti lisäämään:

"Sinähän se nyt on. Jos si-

nulla on aikaa ja halua, niin voit lähteä ratsastamaan."

Viholainen suostui tarjoukseen mielellään. Korskuva Norsu talutettiin tallista alas urheilukentän luona oleville kavio-urille ja Viholainen nousi satulaan. Norsu, jolla sillä välin oli ollut aikaa laukata irti tallihulnutensa, totteli nöyrästi ratsastajaa ja esiintyi mitä mallikelpoisimmin.

Viholainen piti huolta reklaamista.

"Katsohan nyt, veliseni, mitenkä se menee. Sillä pitää heti alussa lyödä pohkeet läpi niin, että se lakkaa jallittamasta. Silloin se ei yritäkään vikuroida."

Lassilaa sapetti koko lailla. Hän olisi maksanut hyvinkin paljon, jos olisi saanut Norsun villiintymään ja nolaamaan Viholaisen.

"Hm, se on nyt juossut ulkona jonkin aikaa eikä ole enää niin mahdollon. Muistakin vain sunnuntaina laukata sillä, ennenkuin lähdet paraatiin."

"Mitä vielä! Saat nähdä, että se menee ihan yhtä hyvin näin kuiviltaan. Minä saan siis Norsun sunnuntaina?"

"Saat."

Lassila lähti patteriinsa ja hän oli tavallista huonommalla tuulella.

— Seuraava sunnuntai elettiin leirillä juhlan merkeissä. Tykistöntarkastajan esikunnan edessä olevalle aukealle kentälle oli rakennettu katselijoita varten koroke penkkeineen, sekä erityinen estraadi juhlapuheen pitäjää ja paraatin vastaanottajaa varten. Ihmisiä oli virrannut paikalle tuhansittain läheisistä kylistä ja uteliaana jännittyneet silmäparit seurasivat tuhatpäisten joukko-osastojen järjestymistä katselmusrintamaan. Siinä oli kuusi rykmenttiä jalkaväkeä liehuvine lippuineen, kuusi tykistörykmenttiä, useita polkupyöräpataljoonia, tankkikomennuskunta ja kaksi rykmenttiä ratsuväkeä. Ojennusupseerit seisovat liikkumattomina paikoillaan ja komentavat upseerit

laukkasivat sinne tänne joukko-osastojen rintamatien edessä.

Yhdistyneet soittokunnat, noin kaksisataa miestä, seisovat vastapäätä paraatin vastaanottajaa varten rakennettua koroketta. Mahtava valtakunnan lippu liehui korkealla lavan yllä. Ilmassa oli juhlan tuntu.

Kenraalia odotettiin, joukko-osastot olivat paikoillaan. Kello löi kohtsiiltään neljätöistä.

Korokkeen takana olevilla penkeillä istuivat upseerien rouvat yleisön joukossa. Siellä oli myös rouva Lassila ja hänen kolme tytärtään.

"Kyllä pitää olla ikävää, että Urholla on tuo tuollainen villi hevonen, jota ei voi ottaa paraatiin", puheli rouva Lassila huolestuneena. Hän olisi ollut niin komean näköinen Norsun selässä. Nyt hänellä on vain tavallinen numerohevonen."

Kapteenska Viholainen terästi kuulooan.

"Kenraali oli sanonut minun miehelleni, että on niin hauska saada seurueeseensa upseeri, joka osaa ratsastaa."

"Ooh! huudahti taloudenhoitaja Silventoisen rouva. "On niin ihanaa nähdä hyvin ratsastettavan. Kapteeni Viholainen on siis kenraalin seurueessa?"

Kapteenska piti huolta siitä, että rouva Lassila kuuli hänen sanansa.

"Niin on, ja hän ratsastaa kapteeni Lassilan hevosella."

"Mutta onhan kapteeni Lassilakin mukana paraatissa? Miksei hän ratsasta omalla hevosellaan?"

Rouva Lassila koetti pinnistää kuulooan, mutta rouva Viholainen oli kyllin hienotunteinen vastatakseen niin, ettei sanoja erottanut. Vain taloudenhoitaja Silventoisen rouva ne kuuli, ja hänen äänessään oli sekä ymmärtävä että surkutteleva sävy kun hän vastasi:

"Ooh!"

Lievä puna kohosi kapteenska Lassilan poskille. Niin, eihän ollut mikään salaisuus, että Urho oli huono ratsastaja. Mutta kap-

teeni Viholainen sen sijaan oli kauhean taitava. Ja jos joku ei olisi sitä ennestään tiennyt, ei se ainakaan ollut kapteeni Viholaisen syy. Voi, kumpa Urhokin olisi osannut ratsastaa!

"Kenraali saapuu!" kuului samassa suusta suuhun kuiskattuna. Valtavat soittokunnat kajahtivat Porilaisten marssin niin, että kanervainen maanpohja kumahti.

"Kuinka ihanaa, kuinka ihanaa!" toisteli taloudenhoitaja Silventoisen rouva melkein hysteerisesti.

Kenraalin musta hevonen näkyi samassa saapuvan hyvässä laukassa oikealta. Kenraalin jäljessä ratsastivat hänen esikuntapäällikkönsä ja adjutanttinsa sekä muut tykistö tarkastajan esikunnan herrat. Vanhin rykmentinkomentaja ratsasti kenraalia vastaan, laski miekkansa ja ilmoitti joukko-osastot.

"Kuinka kurjasti hän istuu satulassa!" kuiskasi kapteeni Viholainen naapurilleen. "Hänhän on aivan kuin voipala kuuman perunan päällä. Ja katsokaa nyt, miten nöyrästi Norsu tottelee minun mieheni ohjausta. Näetkö, mitenkä kauniisti se laukkaa. Norsu on hyvä hevonen, vika on vain siinä..."

Kapteenin ääni aleni kuiskaukseksi ja rouva Lassila erotti vain yhden sanan:

"...tohvelisankari..."

Kenraali viittasi kädellään ja soittokunnat vaikenivat. Sitten hän ratsasti kilometrin pituisen rintaman oikealle siivelle ja kulki rykmentin luota rykmentin luo tervehtien miehistöä, soittokunnan soittaessa aina asianomaisen rykmentin kunniamarssin.

Kaikki kävi ohjelman mukaisesti. Kenraali oli sivuuttanut viimeisen joukko-osaston, musiikki vaikeni ja paraatin vastaanottajat siirtyivät korokkeen luo soittokunnan eteen.

Kenraali ehdotti ratsunsa selästä kolminkertaisen eläköönhuudon isänmaalle. Tuhansista kurkuista kajahti myrskyisiä

hurraa. Samassa hetkessä puhalsi soittokunta Porilaisten marssin, ja kun koko tuo suunnaton torvi- ja rumpumäärä äkkiä päästi kaikkein voimakkaimmat äänensä, tuntui kuulijoista kuin maa olisi repeillyt.

Norsusta tuntui luultavasti myös samanlaiselta. Se kavahti säikähtyneenä seisomaan kahdelle jalalle niin äkkiä, että kapteeni Viholainen töin tuskin pysyi satulassa. Sitten se yritti ryöstäytyä irti, ja kun se ei siinä onnistunut, se veti päänsä etupolvien väliin kuin villakoira ja alkoi pommittaa molemmilla takajaloillaan vasemmalle ja oikealle hajoittaen silmänräpäyksessä kenraalin seurueen.

Rouvat olivat kauhuissaan. Kapteeni Viholainen posket valahtivat kalpeiksi. Norsu oli näköjään vakavasti sydämistynyt ja päättänyt tehdä ihmeitä. Räikeät torvenäänät repivät sen korvia. Kun kapteeni Viholainen lisäksi viilteli sen herkkiä kupeita kannuksilla, veti se äkkiä päänsä ylös ja päästyään yli ojan ryntäsi sokeana raivosta kenraalin ohi suoraan päin soittokuntaa.

Ai ai, mikä sekamelska syntykään! Soittokunta ei päässyt "vainolaisen hurmetta" edemmäksi, kun raivostunut Norsu teki lopun tuntemattoman säveltäjän taideluomasta. Soittajat tarttuivat telneihinsä ja ottivat torvet suustaan. Sitten he hyvin häpeällisesti juoksivat karkuun. Sivuilla olevat koettivat viimeiseen asti jatkaa soittamistaan, mutta keskimmäiset työnsivät heidät kumoon pakoon juostessaan. Siinä pötkivät kápälämäkeen bassot ja sopraanot, rummut ja pillit ilman erotusta.

Norsu rauhoittui ihmeellistä kyllä heti, kun musiikki vaikeni. Kapellimestari kokosi miehensä ja runsaan kolmen minuutin jälkeen kajahtivat Porilaisten marssin valtavat tahdit taas taitaita kohden.

Kapteeni Viholainen ei olisi mistään hinnasta tahtonut tunnustaa itseään voitetuksi. Hän

kiersi soittokunnan vähän kauempaa ja hänen onnistui saada Norsu jollakin tavoin suostutelluksi palaamaan kenraalin seurueeseen. Se vapisi ja totteli ja jäi esikunnan viimeisten upseerien taakse kuuntelemaan.

Kaikki meni hyvin siihen asti, kunnes päästiin värsyn keskivälillä olevaan maata vapaisuuttaan rummutukseen, joka alkaa sanoilla "uljaana liehuu lippu urhojemme". Silloin Norsun hermot taas pettivät. Se kohosi takajaloilleen, hyppäsi kohona ilmaan ja tullessaan maahan etujaloilleen se nakkasi takajalkansa korkealle ja laski päänsä alas. Tämän tempun se teki salamanopeasti kolme kertaa peräkkäin. Neljättä kertaa sen ei tarvinnut sitä toistaa, sillä silloin istui kapteeni Viholainen jo maassa, ja Norsu oli vapaa.

"Siinä sitä nyt ollaan", kuuli kapteeni Viholainen kenraalin harmistuneena sanovan. "Pitää ratsastaa takapuolellaan eikä suullaan."

Lehteriyleisö oli kyllin julkeata osoittaakseen iloaan. Ihmisten nauru ja ilkeämieliset huomautukset nostivat kyyneleet kapteenin Viholaisen silmiin. Ja kapteeni Viholainen vannoi lähettävänsä eroanomuksensa seuraavana päivänä, kun hän hiekkaa vaatteistaan pyyhkien hiipi katsojaparvekkeen taitse kotiinsa.

Paraatissa oli onneksi niin paljon juhmallista nähtävää, että tämä pieni välinäytös pian unohtettiin. Ainoat, jotka eivät sitä hevin unohtaneet, olivat kapteenit Viholainen ja Lassila.

Urho Lassila ei ollut luonteeltaan pahansuopa, senhän tiedämme. Mutta hänen oli kuitenkin niin sanomattoman hyvää olla. Hän touhusi paraatin jälkeänsä kotonaan hyvin tyytyväisenä. Hän vaali kanojaan ja leikkasi heinää kaniineilleen. Illalla hän asettui riippumattoonsa polttamaan piippuaan, ja hänen oli vieläkin niin sanomattoman, sanomattoman hyvää olla.

Uutispaloja

UPSEERINURA KIINNOSTAA SAKSALAISTA JA JAPANILAISTA NUORISOA

Ylioppilasvuosiluokista 1958—61 on Länsi-Saksassa noin 13 % ollut kiinnostuneita upseerinurasta. N 6 % värväytyy upseerin uralle jo ennen varusmiespalveluksen alkua ja 4—5 % sen aikana. Myös reserviupseerikoulutus kiinnostaa, sillä lähes jokainen ylioppilas pyrkii sen saamaan. Mielialat ovat Saksan nuorison keskuudessa nopeasti muuttuneet puolustusystävällisiksi, sillä vielä v 1957 pyrki vain n 40 % ylioppilasta saamaan reserviupseerikoulutuksen.

Japanin Kadettikouluun otetaan joka vuosi 530 uutta kadettia. Pyrkijöitä on ollut keskimäärin 8000 kurssia kohti. Karsinnan varaa siis on melkoisesti! Kadetit ovat suureksi osaksi upseereiden poikia. Japanissa ei ole yleistä asevelvollisuutta. Vapaaehtoisia pyrkii n 170000 miehen armeijaan monin kerroin enemmän kuin palvelukseen voidaan ottaa.

Tietoja Ranskan armeijasta

Ranskan armeijan vahvuus tulee kuluvana vuonna olemaan hieman yli miljoona miestä. Näistä on maavoimissa 665500 miestä, sotapoliisijoukoissa 74000, ilmavoimissa 146000, merivoimissa n 100000 ja siirtomaajoukoissa 52000.

Varusmiespalvelusaikaa lyhennetään 1½ kuukaudella, joten se tulee olemaan 26 kk 10 pv.

Puolustusmenot tulevat olemaan 17272 miljoonaa frangia eli n 1139 miljardia markkaa. Nousua viime vuoteen verrattuna on 2,7 %.

Laivaston tonnistemäärä tulee vuoden lopulla olemaan 282457 tn.

Japanin merivoimat

Japani on sodan jälkeen luonut jälleen melko vahvat merivoimat. Niihin kuuluu mm 14 vuoden 1955 jälkeen rakennettua hävittäjää. Lisäksi on käytössä 27 fregattia, joista 18 on USA:lta lainattuja, 53 raivaajaa, 10 maihinnousualusta ja 4 sukellusvenettä. Yhteensä aluksia on n 400 ja henkilöstöä 31000 miestä.

Venäläiset singot

Venäläiset ovat viime aikoihin asti pitäneet panssarivaunun ohella kevyttä kenttätykkiä (85 K) yleisimpänä pst-aseenaan. Nyt on ainakin Itä-Saksassa olevan armeijan pst-tykistöä puolet korvattu singoilla. Näistä pienempi tyyppi painaa vain 30 kg, sen kaliperi on 82 mm, kantama 400—450 m ja läpisy 20 cm. Isompi tyyppi painaa 225 kg, kantama on n 800 m, kaliperi 10,7 cm ja läpisykyky 30 cm.

Uuden amerikkalaisen pommituskoneen aseistus

USA:n strategiset ilmavoimat ovat saaneet käyttöönsä uusia B-52-tyyppisiä pommituskoneita. Näiden aseistukseen kuuluu "pikku aseiden" lisäksi kaksi 24 megatonnin ydinräjähdettä ja neljä Skybolt-ohjusta, joiden ydinräjähdekarjet vastaavat kukin 300 kilotonnin tehoa. Jokohan lähestytään "käytännöllisen" tulitehon maksimiarvoja?

Nopeita sillanrakentajia

Länsisaksalaiset pioneirit rakensivat viime syksynä Reinin yli 280 m pitkän kenttäsilan 27 minuutissa. Silta oli tehty uudella ontoista rakenneosista muodostuvalla ylimenokalustolla. Kantokykyä ei ole ilmoitettu, mutta eräässä kuvassa oli sillalla samanaikaisesti neljä 30 tn panssarivaunua.

Sukellusveneentorjunta helikopterit

USA:n merivoimat ovat tilanneet käyttöönsä 800 miehittämätöntä helikopteria, jotka tulevat toimimaan lentotukialuksilta. Helikopterin paino on n 450 kg. Niillä voidaan sekä paikantaa sukellusveneet että hyökätä niitä vastaan.

Tanskan väestönsuojelu

Tanskan siviilipuolustus on saanut vv 1951—61 valtiolta 453 miljoonaa kruunua (n 21 miljrd mk). Kuluvana vuonna on tarkoitus käyttää 60 milj. kruunua (2,76 miljrd mk). Siviilipuolustuksella on jo rauhan aikana omat yksiköt, joissa palvelee varusmiehiä. Varusmiesten lisäksi on 11000 reserviläistä koulutettu kolmiviikkoisilla kurseilla väestönsuojelutehtäviin.

USA:n ydinräjähdesarastot

USA:lla on amerikkalaisten lehtitietojen mukaan varastoissaan n 35000—40000 ydinräjähdettä. Niiden teho vastaa 35 miljrd trotulitonnia. Näiden räjähteiden kuljettamista varten on käytettävissä

- 1700 strategisen lennoston pommikonetta
- 2000 hävittäjäpommittajaa
- 1500 laivaston lentokonetta tukialuksilla
- 90 Thor- ja Jupiter-ohjusta Euroopassa
- 80 Polaris-ohjusta sukellusveneissä
- 39 Atlas-ohjusta USA:n tukikohtissa
- 200 Hound-Dog ohjusta strategisen lennoston pommikoneissa
- 300 Mace ja Matador-ohjusta Varsovan liiton vastaisella rajalla ja
- 50 Regulus-ohjusta Tyynenmeren laivaston aluksilla.

Neuvostoliiton ydinräjähteiden kokeilualueet

Venäläisten ydinräjäytykset viime syksynä tapahtuivat pääasiallisesti Nowaja Semljan saarella, joka lieinee heidän uusin koealueensa. Siellä voidaan suorittaa myös maanalaisia räjäytyksiä jopa 3000 m syvyisissä kuiluissa.

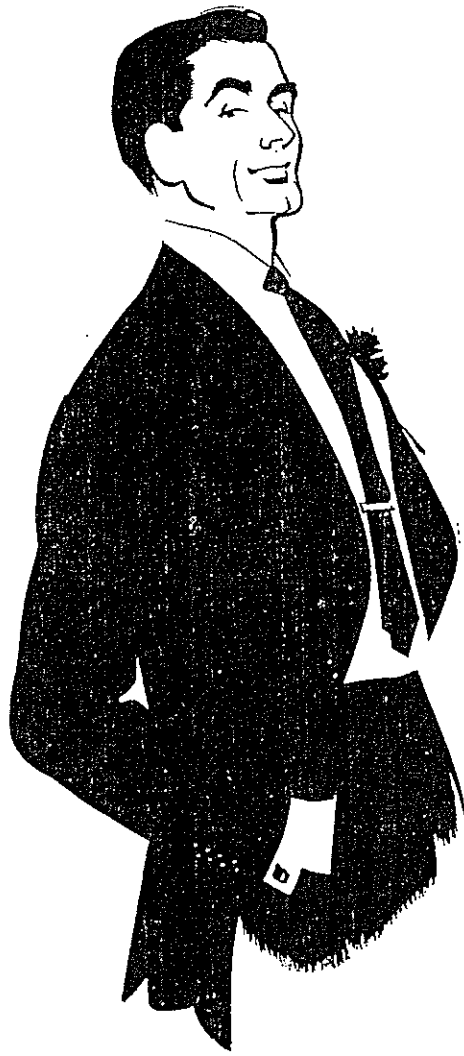
Edellistä tärkeämpi lieinee kuitenkin Kajnarin koealue Kasakstanissa, jonne on perustettu kokonainen kaupunki tutkijoille. Siellä asustaa n 35000 tiedemiestä, teknikkoo, virkailijaa ja sotilasta. Kaupunkiin on rakennettu myös rautatie. Säteiluvaaran takia ei suurräjähteillä voida Kajnarissa kuitenkaan kokeilla.

Vuonna 1949 suoritettiin ensimmäiset koeräjäytykset Aganskojessa, joka on 1200 km Nowosibirskistä pohjoiseen. Rautatieyhteyden puuttuessa on tämä alue kuitenkin epäkäytännöllinen.

Miehelle, joka näkyy
univormu, joka "istuu"

STOCKMANN

naisväki näkee heti

että miehessä on ryhtiä, kun kuljette tehtäviänne suorittamassa suomalaisesta villakankaasta tehdyssä puvussanne.

Sietääpä kiinnittää huomio kankaan laatuun niin arkivaatteen kuin juhlapuvun valinnassa. Tehtaittemme laajasta tuotannosta saatte parhaan kankaan joka vaateparteen.

Villayhtymä Oy

HÄMEEN VERKA · KLINGENDALH · ORIMATILAN
VILLATEHDAS · TURUN VERKA · YHDISTYNEET
VILLATEHTAAT

Pakinaa Kadettikoulun laulunopetuksesta

Kamreeri
A. Pesola

Sattumalla on usein sormensa pelissä, kun meidän ihmisten elämänpolkua viitoitetaan. Sattumanvaraista oli minunkin joutumiseni tehtävään, jonka kohdalla 27 vuoden aikana tapahtunutta nyt on tarkoitukseni valottaa.

Vuonna 1923 Kadettikoulu siirtyi suojistaan Arkadiankadun kirmaasirakennuksesta Munkkiniemeen, jossa aivan toisiin tarkoituksiin, kontinentaaliksi täysihoitolaksi aiottu, mainehikkaan arkkitehtimme Eliel Saarisen piirustusten mukaan rakennettu kiinteistö oli hankittu uudeksi koulurakennukseksi. Vuonna 1924 perustin kotini kadettikoulurakennuksen vastapäätä sijaitsevaan kiinteistöön, joka sekini alunperin kuului täysihoitolakompleksiin. Vuonna 1925 määrättiin eversti Heikki Nurmio Kadettikoulun johtajaksi. Ja juuri hänellä tuli olemaan ratkaiseva osuus laulunopetuksen liittämiseksi koulun opinto-ohjelmaan harjoitusaineeksi.

Lukija miettinee, mitä tekemistä sattumalla on edellälueteltuun kolmeen tapahtumaan nähden. On sikkäli, että ensiksikin rakennuksen alkuperäisen käyttösuunnitelman muuttumisen aiheutti Venäjän suuri vallankumous vuonna 1917. Se ei varsinaisesti ollut "sattuma", mutta kuitenkin sangen odottamaton suurtaapahtuma. Toiseksi se, että itse jouduin perustamaan kotini juuri Munkkiniemeen oli varsin sattumanvaraista. Kolmanneksi eversti Nurmion joutuminen Kadettikoulun johtajaksi ei suoranaisesti ollut sattuma, mutta välillisesti tarvittiin juuri häntä, jotta asian vastaiselle kehitykselle välttämättömät asia- ja henkilöyhteydet syntyisivät. Asia on nimittäin niin, että eversti Nurmion humanistiseen mentaliteettiin sisältyi palava innostus lauluun, nimenomaan kuorolauluun. Niinpä hän ylioppilana kuului YL-ään ja myöhemmin, ennen Jääkäripataljoonaan liittymistään, turkulaiseen sekakuoroon "Nuori Laulu", jonka varajohtajana ja laulajajäsenenä niihin aikoihin toimin. Kun lisäksi olimme koulutovereita ja hänen isänsä oli ollut kirkkoherrana Soinissa, joka "sattumalta" oli Pesolan vanhan sukutalon, sijaintipitäjä, tunsimme me kaksi olevamme melkein sukulaisia! Luonnollista oli että vuosientakainen kanssakäyminen solmiutui uudelleen. Keväällä 1925 muistan eversti Nurmion ottaneen puheeksi toivottavuuden laulamisen tehostamisesta koulun oppilaitten keskuudessa.

Eivät kadetit toki täysin tuppisuita olleet. Marssilaulut kajahtelivat Munkkiniemen teillä ja maastossa. Laulettiin perinteellisiä "sotalauluja", jotka olivat peräisin osittain Lockstedter-Lagerin osittain vapaussoitamme ajoilta, suomen-, ruotsin- ja saksan kieltä käyttäen. Muistan "John Browns bodyn", "Inkke pinken" jne. Mutta eversti Nurmion suunnitelmat tähtäsivät pitemmälle. Ennen kaikkea hänen sydämellään oli reippaan kvartettilaulun liittämisen laulunopetuksen ohjelmaan. Ja niinpä hän jätti tehtäväkseni yrittää, kuten hän sanoi, "kasata" laulukykyisiä ja -haluisia kadetteja tarpeellisen määrän vaalimaan yylläläispeirinteitä korkeimmassa sotakoulussamme. Tehtävä tuntui minusta, jolla jo oli monien vuosien kokemus kuorojen johtajanakin, erittäin mielenkiintoiselta. Päätin siis viipymättä tarttua härkää sarvista.

Jälleen oli sattuma, että koulun oppilaskunnan täl-

löin muodosti 7. ja 8. kadettikurssi, joilla oli antoisaa kaikupohjaa tällaisellekin harrastukselle. Kuoro, suuruudeltaan 51 kadettia, ja äänivaroiltaan odottamattoman tyydyttävä, saatiin aikaan, ja se aloitti harjoituksensa syksyllä, lähemmin sanottuna lokakuun 5. päivänä 1925, mitä siis voidaan pitää kadettikoulun laulunopetuksen "syntymäpäivänä", vaikka toiminta aluksi oli tavallaan epävirallista ja perustui täydelliseen vapaaehtoisuuteen. Mutta eversti Nurmio ei kuullut niihin, jotka jäivät missään suunnitelmissaan puolitiehen. Miltei välittömästi kuoron perustamisen jälkeen hän otti puheeksi laulunopetuksen liittämisen koulun varsinaiseen opetusohjelmaan harjoitusaineena, jolla olisi sama asema kuin muillakin opetusohjelman "siviililaineilla". Muistan vielä että hän neuvotellessamme asiasta perusteli kantaansa viittaamalla siihen, että koulun opetusohjelma liian yksipuolisesti vetosi oppilaiden älyyn ja sen kehittämiseen, kun taas tunnepuoli tärkeässä ikäkaudessa oleville koulun oppilaille oli kokonaan kesannolla. Eli, kuten eversti Nurmio luonteenomaisesti määritteli kantansa: "Kadetit olivat monessa suhteessa saman hengen lapsia kuin nuoret ylioppilaat, joten näitten määrätynlaiset harrastukset, ennen kaikkea laulu, saumattomasti voitaisiin liittää kadettienkin elämänrytmiin." Kun eversti Nurmio oli nopeitten toimenpiteitten suosija, hän huolehti siitä, että asia pantiin virallisesti vireille välittömästi. Niinpä lähti 18. 11. 25 silloiselle Sotaväen Päällikölle kirjelmä, jossa tehtiin asiaankuuluva esitys. Saman kuu-kauden 24. päivänä päivätyssä kirjelmässä Sotaväen Päällikkö sitten ehdotti Puolustusministeriölle, että "Kadettikoululle vahvistetun opinto-ohjelman ulkopuolella kadeteille annettaisiin opetusta laulussa. Laulutunteja tulisi olemaan kaksi, joista toisella harjoitettaisiin isänmaallisia ja marssilauluja kaikille kadeteille, muodostuen tämä tunti varsinaiseen opetustarkoituksensa ohella tervetulleeksi henkiseksi virkistykseksi; toisella taas harjoitettaisiin kadeteista valitun kvartetin kouluttamista, voidakseen tämä esiintyä adettikoulussa sekä sisäisissä että ulospäin järjestettävissä tilaisuuksissa, ja arvokkaasti edustaa Kadettikoulua". Vastauskirjelmää, joka varmaan on sisältänyt suostumuksen Sotaväen päällikön tekemään, ylläsiteerattuun esitykseen, en ole onnistunut saamaan näkyviini. Varmaa on, että tällainen suostumus on annettu. Sen sisällöstä muistan vain, että minut, joka noihin aikoihin toimin Sotaväen Esikunnan urheilutoimistossa osastosihteerinä määrättiin Kadettikoulun laulunopettajaksi, ja että palkkioni vahvistettiin 60 markaksi tunnilta, mikä oli sama kuin muitten "siviililaineitten" opettajille maksettu.

K Sitten onkin kai aika siirtyä varsinaisen kronikan kirjoittamiseen siltä 27 vuoden ajalta, jonka pituiseksi toimintani Kadettikoulun opettajana sitten "venähiti", sisällyttäen itseensä sekä rauhan leppoisia vuosia, että kohtalokkaitten sotiemme kovia aikoja. Aluksi lie-nee asiallisinta selostaa toiminnan työjärjestys. Harjoituksia pidettiin viikossa kaksi, joista koko komppaniaa koskeva miltei koko ajan pidettiin sunnuntai-aamuisin. Tämä siitäkin syystä, että aika soveltuvi parhaiten harjoitettaessa virsiä sotarovastin kerran kuu-kaudessa pitämiä kenttähartauksia varten. Kuorohar-

joitukset oli sijoitettu arki-illoiksi, ja niihin nähden tapahtui kohta alkuun sellainen "laittomuus", että harjoituksiin käytettiin kaksi täyttä tuntia, koska tuloksellinen työskentely yhden viikkoharjoituksen ja yhden harjoitustunnin puitteissa olisi käynyt mahdottomaksi.

Seitsemäntoista vuotta sujui toiminta näissä merkeissä, minun kannaltani kitkattomasti sikäläkin, että koulumatka oli mahdollisimman lyhyt. Aivan toiseksi muuttui tilanne senjälkeen kun koulu sai uuden kodin Santahaminassa v 1941, sotiemme välivuotena. Silloin piteni koulumatka joltisestikin, taisipa se olla kokonaisuudessaan 11 kilometriä yhteen suuntaan. Laulutunniin pitämiseen meni nyt puolet sunnuntaista, koska takaisinpaluu riippui Santahamina — Helsinki yhteyksien aikataulusta. Arki-iltaisoin oli lähdeittävä kaupungista välittömästi varsinaisten virkatuntien loputtua, jotta ehtisin perille kello 19.00 mennessä, jolloin kaksi tuntia kestävä harjoitus alkoi. Tämän jälkeen sisältyi kompensatioon vallan unohtumaton "ylimääräinen" lisä — kylpeminen koulun loistavassa suomalaisessa saunassa ja uinti sen jälkeen sitäkin ehommassa uima-altaassa, mitkä nautinnot tyystin eliminoivat rajuimman harjoituksen aiheuttaman väsymystilan. Järjestely oli koko ajan ensiluokkainen. Ei sanottavasti häirinnyt, vaikka harjoitukset joskus keskeytti ilmapommitus, joka hajotti laulajat ilmasuojaan tahi että kotimatalla itse jäin usein pitkäksi ajaksi "ankkurin" hälytystilan pysäyttäessä linja-auton.

Suuraavana voisi sitten käsitellä työskentelyni palkkauksen, joka todella muodostui huvittavan kirjavaksi. Alunperin vahvistettua tuntipalkkiota pidin erinomaisena. Tulkitisin sen johtuvan siitä, että minua pidettiin ammattimiehenä. Palkkioni alkoi kuitenkin varsin nopeasti osoittaa arveluttavia oireita liikkuvaisuuteen — alaspäin. Määrärahojen niukkuus tuntui ensimmäisenä tuntiopettajain palkkioiden kohdalla. Ja niinpä suhtauduinkin palkanmaksupäivänä vissillä jännityksellä koko maksutoimitukseen, kun "totuus" oli aina veikkailun varassa. Asia oli nimittäin niin, että pidin työtäni ennemminkin kutsumuksena, johon liittyi palava harrastus opetustoimintaani, enkä näin ollen koko aikana koskaan neuvotellut palkkiostani.

Opetustoimeni jatkuvaisuudella oli aina samat muodot. Kadettien palattua leiriltä soitti koulun adjutantti, ja syntyi seuraava "puhuttelu": "Jaha, koulu on sitten alkanut lukuvuotensa. Sopsisiko sinulle pitää laulunni esim ensi sunnuntaina". Miltei poikkeuksetta sopi, ja työskentely aloitettiin. Tässä yhteydessä en malta olla panematta paperille pientä episodista, joka ehkä parhaiten kuvastaa olosuhteita palkkiointini osalta. Soitin koulun kenttäjumalanpalveluksissa alku- ja loppuvirren. Koulun johdon kanssa oli sovittu, että saisin lukea hyväkseni noin tunnin kestävästä tilaisuudesta saman palkkion kuin normaalista laulutunnista. Tällä kertaa tuntipalkkio oli jo pudonnut kahteenkymmeneen markkaan. Ottipa sitten minuun yhteyden koulun silloinen adjutantti, ratsumestari Blässar (nyk eversti Peitsara) ja loihe lausumaan: "Koulun johtaja (ev Vihma) on kutsunut minut neuvonpitoon, joka koskee palkkiotasi kenttäjumalanpalveluksen virsien soittamisesta. Hänen mielestään ei tilaisuutta voida katsoa varsinaiseksi laulutunniksi, jonka vuoksi olisi

mietittävä jokin muu paikkiooperuste, esimerkiksi palkkio per virsi". Kun tiedustelin everstiltä, mitkä hänen mielestään soveltuisi tällaiseksi "per virsi"-palkkioksi, hän tokaisi sanat, jotka mielestäni ovat miltei klassilliset: "Eikö voisi ajatella taksoa "virsi ja vitonen". Ajatus oli niin huvittava, että pyysin adjutanttia tiedottamaan koulun johtajalle, että sotarovasti Malinin saarnat olivat siksi antoisat ja terveelliset raadollisesti suudelleni, että todellisuudessa sietäisin olla maksavana puolena, enkä päinvastoin, joten olisin valmis soittamaan virret maksuttakin. Uskon kapteenin vieneen terveiseni perille, summa summarum oli kuitenkin, että palkkio jäi entiselleen, ja tuntiopettajapalkkiomomentti 10 markan säästöä paitsi — kenttäjumalanpalveluksien osalta!

Vaikka rahamme arvon jatkuva huononeminen merkitsi realipalkkani pienenemistä jo sinänsä, ei palkkaukseni, laskettuaan 60 markasta 20 markkaan, suinkaan ollut saavuttanut aallonpohjaa. Kun opetustoimintani vuonna 1951 päättyi, nostin palkkionani 150 markkaa tunnilta, mikä rahanarvon muuttumisen huomioonottaen vastasi varsin vaatimatonta osaa palkkiosta opetustointani aloittaessani.

Siirtykäämme sitten lauluohjelman selostamiseen.

Komppanialaulun (laulajien yleisnimitys muuten oli "marssilaulajat") ohjelman muodostivat, kuten asiasta tehty ehdotus edellyttikin, ennen kaikkea mahdollisimman soveliaat marssit, sitten isänmaalliset laulut, kuten ns maakuntalaulut, sekä ennen kaikkea koulun oma kunniamarssi, Ateenalaisten laulu. Kuriositeettina tulkoon mainituksi, että eri kadettikurssien oppilaat eivät yleensä osoittaneet kovinkaan suurta harrastusta kunniamarssinsa oppimiseen, ja sen esittämiseen muulloin kuin niissä virallisissa tilaisuuksissa, missä sen laulaminen lankesi luonnostaan. Sen sijaan jokainen kurssi näytti omaksuvan mielilaulukseen Soitilapojan, minkä hengen lapsiin he näyttivät haluavansa lukeutua.

Varsinaiset marssilaulut kaikulivat komppanian marseilla. Maakuntalaulut löysivät oikean kaikupohjan oppilaskunnan erilaisissa koulun sisäisissä ja julkisissakin ilianvietoissa. Ateenalaisten laulu soi juhlavimminkin koulun vuosijuhlissa, vaikka se, varsinkin koulun uusissa suojissa Santahaminassa, jouduttiin esittämään mahdollisimman epäedullisissa olosuhteissa. Esitystavan harvinaisuuden takia tulkoon se tässä kommentoiduksi. Kun koulun muuten tilavan juhlasalin esityslava oli liian pieni kunniamarssin esittämispalkaksi, järjestely oli seuraava: Varuskunnan soittoakun, joka säästi laulun, sijoittui juhlasalin aulaan, Kadettioppilaskunnan kuoron jäsenet muodostivat laulajien kantajoukon juhlasalin perällä. Tarvittiin kaksi johtajaa: minun tehtävänäni oli salista käsin ohjalla laulajia, ja soittoakunnan kapellimestari seuraili juhlasalin avonaisesta ovesta tahdinlyöntejäni välittämisen sen näkymättömissä olevalle soittoakunnalle.

Komppanialaulu kiteytyi luonnollisesti varsin pian säännöllisiin uomiin, ja työskentely sen parissa muuttui rutiininomaisemmaksi. Sitä vaihtelevammaksi muodostui vuosien kuluessa oppilaskunnan eri kurssien kuorojen toiminta, johon olosuhteistakin johtuen jouduin kiinnittämään päähuomion, ja joka sisältää vil-

... jätti ainestoa antoisamman kironkaan kirjoittami-
seen kuin mihin Kylläkirjunnan rajoitut pastilaat voi-
vat tarjota mahdollisuuksia. Mutta aikakamme alusta.
Silloin ei sovi sivuuttaa sitä tilaisuutta, jossa jyvät ja
aknat erotettiin, so koelaulantaa, jonka perusteella va-
littiin jäsenet kunnan kurssin kuoron. Kokeet liene-
vät olleet mitten aikana erilaista jännitysliosta te-
kemieni huomoiden perusteella erittäin ankarat, päät-
täen siitäkin, että kai juuri niiden johdosta sain hyväk-
syä vasta partikymmentä vuotta työntä alkamisesta mi-
nulle paljastuneen "lempimieni" laulunopettajana,
"murha-Pesola".
Ehkä oteeni olivat siviilikuorojen vastaavissa tilai-
suuksissa omaksumiani "kovermat". Mutta oli minulla
silhen syynikin. Kadettikoulun opetusohjelma oli ly-
hyen koulutusaitaan katsoen erittäin tunkka, joten
laulunvapaus siviililaineen vaatima lisäpalvelus ei
suhkkaan herättänyt kadeteissa yksinomaa myönteisiä
mielialoja. Tämä ilmeni "purnauksena", johon sisällyi
asianomaisen tekeytymisen mahdollisimman "koroat-
tomaksi". Sekin merkitsi asianomaisen soveltumato-
mutta kuoron riveihin. Kuoroon hyväksytyt voi to-
delakin joutua koville, varsinkin jos harjoitus sattui
jotakin sark- tahi muuta voimakasyyvää juhlaa seu-
raavan päivän aamuksi. Olin liian vanha jettu an-
taakseni vettä itseäni nenstä. Kuitenkin kävi niin
toin vain yhdessä ainoassa tapauksessa. Purnaja
saakoon tästä todella ansoikkaasta suorituksistaan
"kunnan" tulla tässä kronikassa nimeytyksi. Tämä
hirtättämätön nenstäväveltäjäni, jota en millään keinoin
omistunut saamaan mukaan laulamaan muuta kuin
"nuotin vierestä", oli ystävämme Palle Hirvisoppi,
jolla oli täysi syy nauraa silloin olemattomaan par-
taansa omistuneen kepposensa tehtyään. Muuten oli-
vat kokeet minulle useammassa kuin yhdessä suhtes-
sa opettavat. Ne kun mm paljastivat, että asianomai-
set todennäköisesti olivat koulussaan omistuneet pur-
naustrykiksissään antoisammin, koska sain monasti
erinomaisista lauluvuomaa kuoron kadeteista, jotka
ilmoittivat tulieensa vapautetuiksi laulusta koulun-
kannan "korvattomuuden takia", sillä heidän todistuk-
sissaan laulun kohdalla korelli vaatimaton poikkiviiva!
Toimintaani Kadettikoulun kuorojen johtajana muis-
telen erikoisen lämpimän tuntein senkin takia, että nuo
kuoroni olivat ainoat jotten harjoitukset alkivat eh-
dottoman täsmällisesti ilmoitettuna aikana. Palvelus-
luontoisina tilaisuuksina niiden prosessin kuuluu, että
kuoron vanhin teki johtajalle, joka luonnollisesti ei
myöskään saanut myöhästyä tunnilla, tavanomaisen
ilmoituksen: "Herra kamreeri, Kadettiohjoillaskunnan
kuoro kokoonlunega harjoitukseen, läsnä niin ja niin
monta, komennuksella, lomalla, sairana, arstissa niin
ja niin monta!" Ja harjoitus voitiin näin ollen alkaa
— voi samoa, sekunnilleen. Mittään samanaista ei joh-
taja voi odottaa siviilikuorolta. Vain "Kuusma" Kle-
metin rautainen kurti takasi samantyyhisen täsmälli-
syyden laulaessani Suomen Laulun riveissä kymmen-
vuotiskauteni. Mutta vaikeuteni, eikä suinkaan vähäi-
jän liepeillä: sohilailisen kurtin soveltamisen myöskün
laulunharjoituksiin, jotta löysemmat ohjaket eivät
vaikuttaisi kurtia haittaavasti, ja vapaatehtoisuuden

tunnuun säilyttämisen harjoituksissa, koska ei "kukka
käsken laula". Ajatus pakolla laulamisesta oli minulle
kauhistus. Kaipa tässä johtajamaisessa jotenkuten
suorindum, koska peräänhaukkaa ei ole kantautunut
korvini.
hjelman valinta kuorolle ei ollut helppoa. Sen
oli pakko täyttää vaikeusasteeseen nähden varsin va-
timattomat mitat, mutta kuitenkin esimerkiksi erila-
ten juhlien ohjelmanumeroina vastata joltista tal-
talitehille soveltuvat marsit, joista jotkut enmitti-
vät joutua jopa kiellettyjen laulujen joukkoon (Sota-
marsit), tunnelmatilut, joita tarvittiin säätämään
vähemmän vastahakoiset sydänsovikat sopivaan tem-
peratuuriin, sekä humoreskit, joita, nimeamaan
kuorojen laadullinen keskitaso huomioon ottaen, oli
hian vähän käytettävissä. Mutta eivät kuorot aina
säilyneet muistissani kohokohina oman nyt jo vi-
denkymmenen vuoden rajan yrittäneellä kuoronjoht-
tajaurallani "siviilissä". Kun uusi koulurakennus
Santahaminassa vihittiin, koulun johto halusi, että
tilaisuuden ohjelmaa yrittäisiin juhlistaa mahdolli-
simman antoisalla numerolla. Minulla tiedustettiin,
luulisinko silloisen, kaikkeksi onneksi poikkiteuksellisen
hyvätasaisen kuoron pystyvän esittämään koulun vih-
kätisissä Sibeliuksen kuulun kantaan "Vapautettu
kunninagatar". En tiedä, mikä erikoisen rohkeuden
puuska valtasi olemukseni, kun lupasin vastata tehti-
västä. Kuitenkin panin ehdoksi, että saisin kuoron
käytettäväkseeni syyskuukauden alusta lukien seura-
van vuoden maaliskuuhun vain kantaan harjoitta-
mista varten. Perinteelliset laulamiset muissa juh-
lissa oli jätettävä sytyään. Urakka oli ankarat. Mutta
kadettien sisukkuuden ansioista, ja kun kannustimena
vielä oli tehtävän kunniaakkuus, kantaatista tuli val-
mis. Se esitettiin varuskunnan soitokunnan säestyk-
sellä, mikä säestyksen mukanaolo taaskin riippui
sattumasta, jonka yksityiskohdat toivon voivani selos-
taa Kylläkirjunnan palstolla muussa yhteydessä.
Toinen muistettava esintymäni on B. Kadettikurs-
sin kuoron mukanaolo esintäisyjuhlassa v 1927 pre-
sidentin ilmässä, jolloin kuoron kunniaakkaana tehti-
vänä oli laulaa äskettäin manalle menneen alate-
mikkomme Yrjö Kiihisen juuri tuolloin säveltämiä
uljas "Siniiristiilippumme", josta sitten tuli armel-
jamme lipputaui. Harva kuoro ja sen johtaja lienee
joutunut ankarampaan kenraaliharjoitukseen kuin mai-
nitsemani kurssin kuoro tässä yhteydessä. Kun kil-
pallavana kuorona kunnista saada esintyä vuoden
huomattavimmassa juhlailaisuuksessa, oli itse yl,
mutta toisaalta arvettiin kadettikuoron esintymisellä
olevan huomattavan mainosarvon itselleen Kadetti-
kouluille, syntyi ajatus kadettikuoron käyttämiseksi
Lippulaulun esittämiseen. Juhlan laatuun nähden kat-
soitiin kuitenkin eräänlainen tilanteen tarkistus tar-
peelliseksi. Ja niin "löyivät" kuoro ja sen "monessa
liemessä keitetty" johtaja itsensä presidentin Ilman
juhlassa laulun parvekkeelta seuranaan Helsingin Varus-

kunnan soittokunta, jonka oli määrä toimia laulun siestäjänä. Alhaalla salin parketilla seisoivat sitten tuo harvinainen "jury" jäseninä itse Tasavallan Presidentti (Relander), Sotaväen päällikkö (kenraalimajuri Sihvo), armeijan ylikapellimestari (musiikkimajuri Näre) sekä luonnollisesti itse säveltäjä. On kunniaksi kadettikuorolle, että se hallitsi hermonsa ja suoriutui kokeesta kunnialla ja juhlanan juryn täydeksi tyydytykseksi. Esitys itse itsenäisyysjuhlassa sujui harvinaisen kenraaliharjoituksen antaman turvallisuuden merkeissä moitteettomasti.

Aikämme myöskään unohtako saman kuoron osallistumista Sotakorkeakoulun ja Kadettikoulun vierailumatkaan Viroon keväällä 1926, jolloin se viikon aikana sai osakseen enemmän suosiota ja kiitosta kuin mikään muu oppilaskunnan kuoroista myöhemmin. Tosin kuoro lähti syyhymättä saunaan, sillä se oli tietämätön siitä, että Viron laulavalla kansalla myöskin sotisovassa oli mitat täyttävää laulaja-ainesta. Niinpä jo ensimmäisessä yhdessäolotilaisuudessa esittämämme ohjelmaan vastasi monikymmenpäinen kuoro, joka suomen kielellä kajautti ilmoille Kuulan "Nuijamiesten marssin" tavalla, joka mykistyi meikäläiset. "Lieventävänä asianhaarana" ilmeni, että kuoro koostui sekä sikkäläisen kadettikoulun kadeteista että reserviupseerikoulun oppilaisista. Kuten tiettyä, oma RUK:me voi kurssi kurssilta panna liikekannalle mieskuoron, joka kelpaisi vaikka konserttilavalle. Mutta RUK:n oppilaat ovatkin laulajakokemuksiinsa nähden kadeteista varauksettomasti edellä.

Vilmeiksi on sokeri pohjalla. Jo v 1930, jolloin opehtin laulua myös Kadettikoulun meripuolustuslinjalla, sain kokoon sen rajoitetusta oppilasmäärästä pienen kvartetinkin. Suunnitteilla oli konsertin antaminen yhdistetyn kuoron voimalla, jotta suurelle yleisölle selviäisi, että Kadettikoulussa ei harrastettu vain sappelinkalistelua vaan liikuttiin myös henkisten harrastusten parissa täysin vakavassa mielessä. Oltiin niin pitkällä, että kuoro jo tutustui konserttipaikkaansa, Vanhan Ylioppilastalon juhlasaliin. Mutta kaikkeksi onneksi ei vielä oltu päästy pääsylippujen ennakkomyynnin alottamiseen, koska "korkeammalta taholta" konsertti yllättäen kiellettiin, sillä Kadettikoulun oppilaitten julkista esiintymistä ei pidetty suotavana (sic!). Ymmärsin kuorolaisten pettymyksen.

Em tapaus korjautui sitten 13 vuotta myöhemmin, jolloin koulussa jatkosodan aikana harjoitti opintojaan koulun "vahvin" kurssi, lähes 500 kadettia käsittävä. Silloin ei ollut valkeuksia miltei 150-miehisen kuoron kokoamisessa. Tällöin sukelsi itsestään esille konsertin antamisen ajatus, ja nyt se vietiin rohkeasti läpi. Myöhäiskevällä 1943 nousi Konservatorion esityslavalle 125-miehinen, todella uljaan näköinen kuoro, jonka äänimassa puhkaisi hieman tukkoisen akustiikan salissa, joka oli niin ääriään myöten täynnä kuulijoita, että seinät olivat revetä. Konserttitoimisto Fazerin, tilaisuuden järjestäjän, paljossa mukana ollut johtaja mainitsi, ettei salissa ilmoisna ikänä ollut aikaisemmin ollut eikä varmaan tulevaisuudessa tulisi olemaan sellaista kuuntelijamäärää kuin tällä kertaa. Mutta mitä sinä oli ihmettelemistä, kun muistaa, että konserttiin oli välttämättä päästävää paitsi suurin osa

kadettikompaniaa, yli sataprosenttisesti, tuon saman komppanian jäsenten kainaloisten kanojen hurmaava joukko! Kauneutta oli siten, luvalla sanoen, kosolti sekä lavalla että katsomossa. Ja juhluvuuksi edusti loppunumero, jossa Porilaisten marssia säesti koulun oma, silloin kapteeni Suorsan pätevän johdon alaisena työskentelevä orkesteri. Menestys oli täydellinen eritoten taloudellisesti. Mutta julkinen arvostelukaan ei jättänyt tunnustuksen sanoja lausumatta. Mainiota propagandaa koululle tehnyt konsertti oli siirtynyt historiaan tapauksena, jonka tunsin jäävän laatuun ainoaksi.

Merkinnän aikakirjoihin ansaitsevat myös muutamat tapahtumat, jotka näin, monen yksityiskohdan jo hävittyä unohtuksen hämärään, palautuvat mieleeni. Eräs parhaimmista kuoroista sai aikaansaannoksensa ikuistetuksi, kun Fazerin Musiikkikauppa kustansi viiden laulun levytyksen, joita kuunneltaessa ei tarvitse tuloksia kainostella. Tapanani oli esitellä laulut koulun juhlasalin elokuvalähetyshuoneesta kuorojen harjoitusväliaikojen ratoksi ja mementoksi siitä, että onnellisissa olosuhteissa (ennen kaikkea suotuisan äänimateriaalin ollessa käsillä), utteralla työllä ja työhön määrätietoisesti antautumalla tyypillinen harrastelijayhtyeikin voi päästä kunnioitettaviin tuloksiin.

Jatkosodan vuosilta palautuu mieleeni myöskin eräs koulussa järjestetty juhlatilaisuus, jolloin silloinen kuoro lauloi mille mieskuorolle tahansa vaativan "Herää Suomi"-sävellyksen, Emil Genetzin syyttävän luomuksen, joka on valanut uskallusta laulajiin ja kuulijoihin maamme vaikeina vuosina. Eivät sen kohottavat sävelet nytkään jääneet vaikuttamatta. Läsnäolleista moni sekä laulaja että kuuntelija on myöhemmin maininnut tilaisuuden iskostuneen heidän mieliinsä lähtemättömästi.

Sotien aikaisen yhteenkuuluvaisuuden symbolina tapahtui sellaistaikin, mikä vain muutamia vuosia aikaisemmin olisi väitetty sulaksi mahdottomuudeksi. Helsingin Lottayhdistys järjesti aseveli-illan — Työväen talon juhlasaliin, ja juhlan ohjelmaan kuului myöskin silloisen kadettikurssin kuoron esityksiä. Työväen Musiikkiliiton useitten kuorojen johtajana olin vuosikymmenien aikana johtanut lukemattomia esiintymisiä samalta lavalta. Jos joku silloin olisi väittänyt, että minä jonkun vuoden kuluttua seison samalla lavalla johtamassa kadettikuoroa, niin sangen suuren vedon olisin ollut valmis lyömään kielteisen kannanottoni tueksi!

Eikä suinkaan ole unohtettava, että pari oppilaskunnan kuoroa kelpuutettiin esiintymään Yleisradiossa. Tehtävästään ne suoriutuivat kaikella kunnialla. Tässä muutamia päätapahtumia esiintymisten jonoissa. Syytä on kuitenkin aikakirjoihin merkitä sarkajuhlissa esiintymiset, tanssisalin lattialta "yyhällä tapaan" sekä laulamiset juhannusjuhlien lipun nostajaisissa ja illan hämyssä kokkotulen liepeillä, kaikki tapahtumia, jotka varmaan ovat jääneet osanottajien muistojen lokeroihin lähtemättömiksi.

Ja lopuksi hieman kuoron jäsenmäärää koskevaa tilastoa. Noin 3.000 kadettia ehti käydä läpi koelaulannan kiirastulen, jossa heitä kärvennettiin "murha-

Pesolan" ylläpitämässä kuumuudessa. Kokeilluista kelpuutettiin eri kurssien oppilaskuoroihin 987 kadettia, jopa niin, että vaikka erikoisesti I tenorien puute oli alati todettavissa, jäsenmäärä jakautui eri stemmojen osalta yllättävän tasapuoliseksi, sellaiseksi, että tämä valtaisa kuoro olisi voinut esiintyä täysin normaali-suhteisin kokoonpanoin.

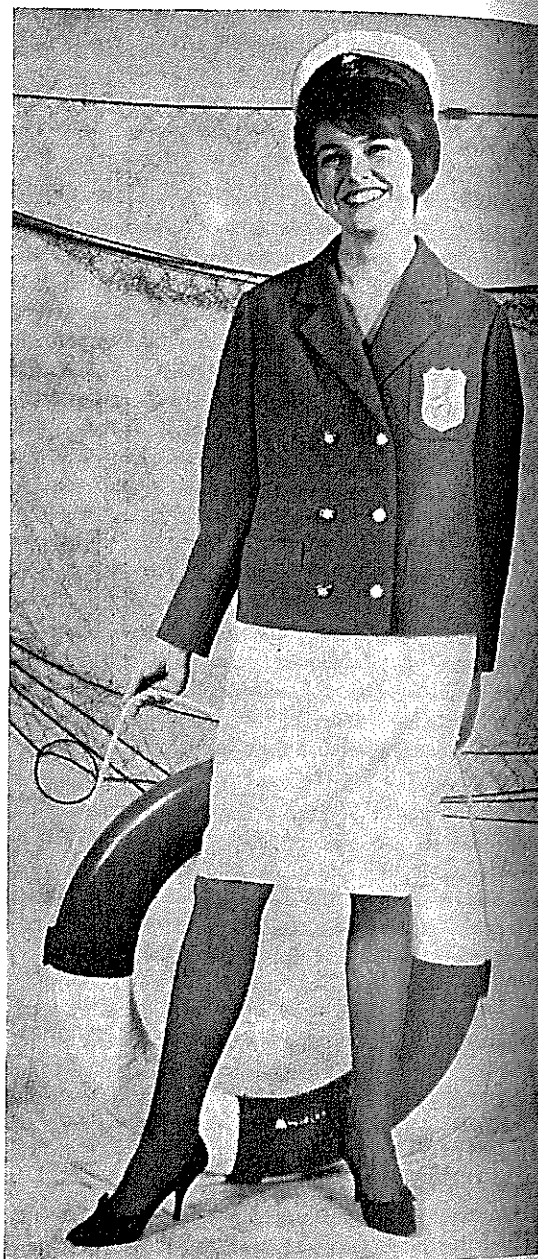
Hiljainen toiveeni oli, että viipyisin opettajatoimesani niin kauan, että ensimmäisiin kuoroihini kuuluvista joku tahi jotkut nousisivat kenraalin arvoihin saakka. Olisipa ollut juhlavaa koulun jonkin juhlatilaisuuden yhteydessä koota entisistä ja silloin koulussa olevista kadeteista kuoro, johon kuuluisi laulajia kaikista sotilasarvoista, kadeteista kenraaleihin saakka. Näin ajattelin. Mutta toisin oli käyvä.

Kun 8. Kadettikurssin kuoro v 1947 vietti kurssinsa 20-vuotisjuhlaa, sen 51 laulajasta otti juhliin osaa 18 entistä kadettia. Kuoro harjoitteli "salaa" vanhassa koulussaan Munkkiniemessä ja pystyi iltajuhlissa Santahaminan Papinlahden kasinolla esittämään kymmennunnan laulua kouluaikaisesta ohjelmastaan, ja lisäksi täysin tyydyttävästi. Kuoro valokuvattiin koulun portilla, ja sen kokoonpano oli silloin sotilasarvoittain: 4 everstiä, 6 everstiluutnanttia, 7 majuria ja 1 evp kapteeni. Kuoro lahjoitti minulle ko valokuvan suurennettuna, ja se kuuluu rakkaimpiin laskemattomien souveniirieni joukossa. Tällä hetkellä on entisistä oppilaskuorojen laulajista 6 erilaisissa kenraalin arvoissa, niin että nyt "unelmakuoroni" aikaansaaminen olisi ainakin teoriassa mahdollinen.

Pidän itseni jäävinä arvioimaan, mikä merkitys laulun opetuksella edelläkerrotussa muodossa on ollut koulun oppilaille. Uskallan kuitenkin olla sitä mieltä, että laulutunnit ja kuorojen erilaiset esiintymiset sisältyvät mieluisina elämyksinä mukanaolteitten muistivarastoihin. Toivottavaa olisi, että kun oppilasmäärän pienuudesta johtuneen "äänettömän" kauden jälkeen täysivahvuisten kurssien kohdalla oppilaskunnan kuorolaulua jälleen on kuuluvilla, asia vietäisiin entisille laduille, so koulun opetusohjelmaan sisällytettäisiin säännöllinen laulun opetus.

**SUOMEN
HYPOTEEKKIYHDISTYS**

HERRAT KAADERIT —HUOMIO!!!

Leijona tekee myös miespuolisille
amiraaleille sekä eriarvoisille maakravuille mitä
loistavimmat puvut ja päällystakit.

SOKOS-TAVARATALOT ja
LEIJONA-PUKIMOT
kautta maan
palvelevat Teitä

YHTYNEET PUKUTEHTAAT OY

Sisällysluettelo

	Sivu
Maist Osmo A Viio: Teollisuus suomalaisessa yhteiskunnassa	4
Prof O Gripenberg: Suomalaiden sotilaiden varhaisimmista varusteista	7
Kylkiraudan kehittämisestä	14
Lääkärj M J Karvonen: Esikuntatyö, fyysinen kunto ja terveys	16
Kapt N Lappalainen: Varsovan liitto	18
Evl M Santavuori: Pataratsu ja tohvelisankari	22
Uutispaloja	26
Kamr A Pesola: Pakinaa Kadettikoulun laulunopetuksesta	28

Puolustuslaitoksen Vammaskosken Tehdas

VAMMALA

KYLKIRAUTA

Kadettikunta ry:n järjestölehti
N:o 54

Päätoimittaja: evl E Korpikoski, PEjärj-os,
puh 625801/2231

Toimituskunta:

evl E Korpikoski (pj), maj:t P Ojanperä (siht),
J Valtanen, kapt:t N Lappalainen, A Pajunen
ja maist U Ryönänkoski

Toimitussihteeri: kapteeni N Lappalai-
nen, PE-järj-os, 625801/2286

Taitto: Seppo Saves

Ilmoitukset:

— Tmi Helka Maula
— ilmoituspäällikkö S Sivula, Uudenmaank 23 A 7,
Helsinki, puh 35872

Taloudenhoito:

rouva Irja Wonkka, Liisank 1, Helsinki,
12681/333

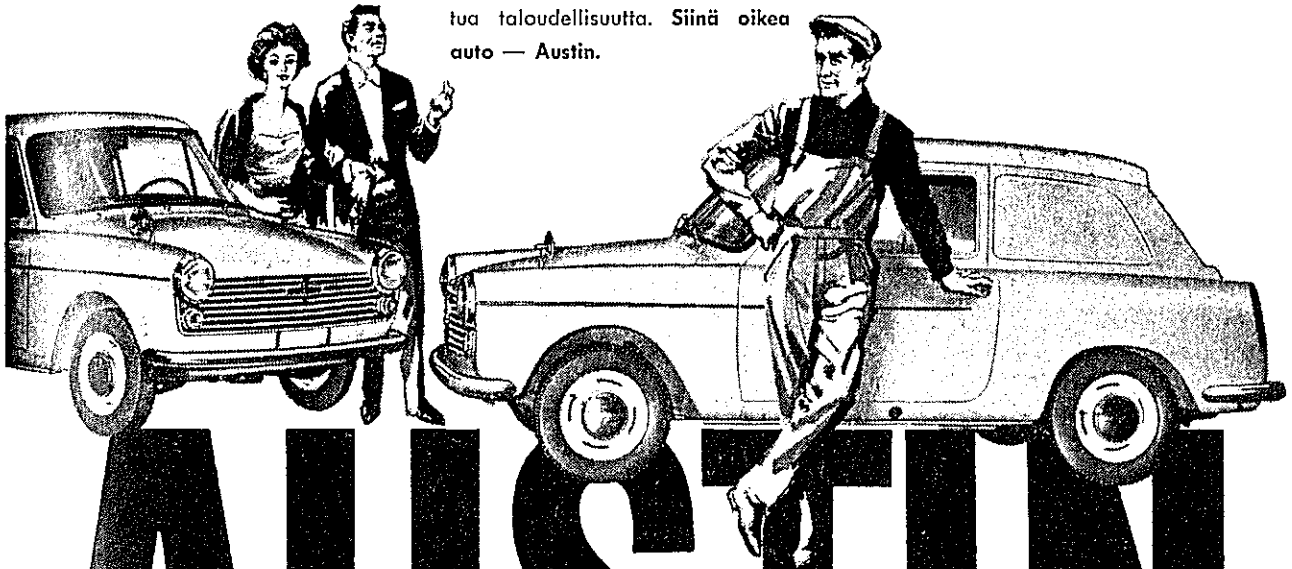
Osoitteen muutokset: Kadettikunnan toimisto,
Fredrikink 16 A, 625801/2177

POSTISIIRTOTILI 30 909

Kaikkien kokemus puhuu Austinin puolesta

Juhlan tuntua ja Austin. Viimeistelyä kauneutta. Menestyvällä autolla Tekin ajatte edustavia kilometrejä. Oikea auto — Austin.

Todellinen käyttöauto minulle. Mitkä tilat, mikä mukavuus! Täydellistä tekniikkaa, loppuunajattua taloudellisuutta. Siinä oikea auto — Austin.

AUSTIN

A 40 van henkilöautokseenne

Varmistakaa saantinne nyt

Austin A 40 VAN, malli -62, on automiehen mieleinen. Niin hyvät ajo-ominaisuudet tuovat aina hyvää tuulta ohjaamoon. Edustava muotoilu, viimeisteltyä mukavuutta. Oikea tuntuma ohjaimissa, helppo hallinta. Pieni kulutus on säästää; hyvä huolto merkitsee varmaa matkaa. Teillekin oikea auto — Austin.

Maahantuoja:

VEHO
AB

Helsinki, Autotalo, puh. 10 078
Piirimyyjiä kautta maan

- Parannettu kaasutin, nyt SU HS2
- Moottori 948 cm³, 40 hv, 4-sylinterinen rivimoottori
- Hydrauliset jarrut
- Edessä kallistuksen vakaajat
- Takana lehtijouset ja teleskooppiskunvaimentimet
- Raideväli suurempi
- Akseliväli 8 cm pitempi
- Polttoainesäiliö 32 l
- Säleikkö leveämpi
- Uusi mittarien asettelu
- Ikkunannosto veivillä

**Hauskaa ja
hyödyllistä puuhaa....**

MIRANOL

—maalaus

Miksi niin monissa talouksissa huonekalut, ovet, ikkunat ym. ovat aina kadehdittavan hyvässä kunnossa? Siksi, että ne on kunnostettu MIRANOLilla.

Nopeasti kuivuva MIRANOL-alkydilakkamaali luo vanhasta uutta, tuo ympäristöönne kiiltävää värikkyyttä ja todella kestävää kauneutta sekä säästää Teille huomattavia summia.

MIRANOL-alkydilakkamaali on joka kodin tarpeita varten kehitetty, korkeat kansainväliset vaatimukset täyttävä maali. Sillä voidaan maalata sekä puuta että metallia ja kaiken lisäksi se soveltuu hyvin niin sisä- kuin ulkokäyttöönkin. MIRANOLin lähes 40 valmiista värisävystä löydätte varmasti mieleisenne halusittepa sitten aivan vaaleita tai tummia värejä.

Puutarha- ym. kalusteet kuntoon

Nyt on sopiva aika ryhtyä kunnostamaan puutarha- ym. kalusteita. Antakaa niille kauniin kiiltävä, iskunkestävä MIRANOL-pinta!

TIKKURILAN VÄRITEHTAAT
OY SCHILDT & HALBERG AB

— maan suurin alallaan —